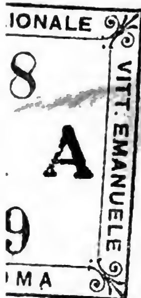
1514

IONALE
VITT. EMANUELE
8
A
9
MA

8-A1-A-9

OPVSCVLA QVAEDAM PIA

ILLVSTRISSIMI VIRI

FRANCISCI BORGIÆ

GANDIAE DVCIS.

Nunc primum de Hiſpanico ſermone in Latinum conuerſa.

NEAPOLI, 1614.
Ex Typographia Io. Dominici Roncalioli.

Superiorum Permiſſu.

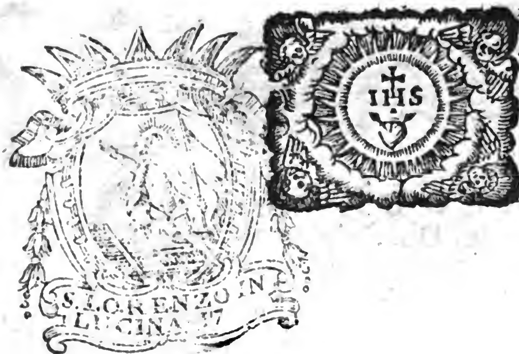
¶ Tractatus cui nomen est, Operum Christiani speculum.

¶ Tractatus inscriptus, Collyrium spirituale.

¶ Tractatus de præparatione ad sacram communionem.

¶ Exercitatio spiritualis ad sui cuiusq; cognitionem.

¶ Tractatus de cantico trium puerorum qui incipit, Benedicite omnia opera &c.

Illustriss. & Excellentiss.

HECTORI PIGNATELLO MONTIS LEONIS DVCI.

Melchior Reuilionus S. D. P.

ECTA a me sæpe numero (Dux Excellentiss.) Francisci Borgię Gādię Ducis, & Barcinone toti Taraconiæ Regno Proregis, ac tum postea Societatis Iesu Præp. Generalis, Vnde Lermensium Dux iure suam præaffinitate iactat amplitudinē, Lecta inquam Opuscula omni pietate, ac religione, diuinarumque rerum obseruantia, atque animi æmolumento nedum latinitatis cultu referta, nulli ex tot Optimatibus, Dynastisque rursus

omnium ad fructum, affluētiamq́; edita, quam tibi (Dux Excellentissime) mihi visum est grauissima (e tot priuatis publicisq. quibus assidue destineor occupationibus) inscribere, ac dicare. Etenim cum in his doceat auctor, quæ omnia post datum à se Religioni nomē anteaquam etiam toto in ipsius vitæ cursu peregerit, atq́; exercuerit, quaue exequi factis Christianorum quisque debeat, cumq́; eligendus is mihi foret in præcipuum tanti operis patrocinium, ac tutelam, qui optimarum rerum, quæ in opere sunt, singularis sit professor, tu (Dux Excellentissime) occurristi dignius, & opportunius. Ille sanè es, qui non modo imitatus auctoris nostri huius es animi æquitatem, atq́; clementiam (Virtutes cum primis tibi cum ipso in eodem Taraconiæ Regno communes) verum etiam te nunc eiusdem alias ad imitandum proposuisse plurimas, summæ tibi laudi ducere decoriq́; licet. Ille hercle es, qui inter-

næ

næ pulchritudinis præclarorum facinorum quasi penicillo depictæ, paribus tuis, cunctisq; ferè exponis exemplar. Ille es, qui pijs, sanctisq; precibus, tùm intra domesticos parietes, tùm vmbratiles sacrorum locorũ exercitationes sedulam magis, ac magis nauas operã; Tu humilitatem Deo summopere gratam in tanta honorum tuorum, dignitatum, titulorumq; proceritate intueris. Cuius ductu, & acceptorum à diuina munificentia beneficiorum memoria, Iesu Dñi Corporis Synaxim sanctissimam in animi alimentũ lætamq; tranquillitatem sæpe, ac sæpius suscipere tibi iucũdum maximè est, & gratum. Ita pariter aures sacris oratoribus exhibere: xenodochia frequentare, largam in opibus egenisq; manum expectorare; Opem ijs, quos publicè stipem cogere pudeat, hilariter ferre; eadẽq; omnia præstare, quę Christianum decent Heroem, quæue ad eum spectant, qui sempiternum cum diuis acturus est

æuum,

æuum, & cuius tot cum benè gestis rebus vita mortalibus omnibus documēto est. Quòcirca te iure optimo (Dux Excellentissime) in Domo Iesuitarum, quam vocant professam, Dñi Congregationis iàm diù creatus es in Præfectum, vbi munus tuum; quo bene fungeris, mirum in modum te commēdat, & cunctis efficit amabiliorem. Quod si quam supra indicaui rationem mihi integrum sit repetere: inter te, & Lermensium Ducem, eiusq́; sobolem magna, ac mutua est animorum coniunctio, qui Lermensium Dux tanto nunc sibi huius opusculi auctore, apud Deum exorante, adauctam sui (vt supra dixi) iactat amplitudinem, hoc igitur tibi inscribi idem esse puto, ac si Lermensium ipsi Duci inscribatur, ea nimirũ amicitiæ lege, Amicorum omnia inter se communia. Ad hæc quæ dixi, accedere tantum hoc volo, hac de re pręsens tibi dicatum esse opusculũ, quod apud PHILIPPVM HISPAN.

Re-

Regem, & eius Proreges, ac præsertim Petrum Fernandum Lem. Comitem Excellentissimum maximi ponderis tua sit auctoritas, Quodq́; valdè te spectatæ dignitatis apud Sabaudiæ Ducem Serenissimum, eiusq; liberos Principes Victorium Amadeũ, & Emmanuelem Filibertum summum Maris Præsidem, ac Vindicem Christiani nominis luminaria fulgẽtissima, qui Barcinone apud te vsi sunt hospitio, certeq́; beneuolentiæ esse perspiciam, & satis apertè mihi, omnibusq́; id constat in ipso nuper tanti Herois Neapolim aduentu, a quo honorificentissimis acceptus est verbis, quos ego Principes meos natura Dños vna cum meis Genitis Io. Franc. Equite, & Io. Baptista, & Carolo Iuris peritiæ laurea insignitis agnosco. Tuo igitur nomine (Dux Excellentissime) Gandiæ Ducis, & Iesuuitarũ iam Præpositi Generalis opusculũ clarius in lucem prodijt, adiecta ipsi magna ex parte Italica ver-

sione.

ſione. Quod vt legas non oro, tua enim ad legenda, quæ pia ſunt animi te propenſio vltro allicit, ac trahit, Vt accipias tantum in mei erga te obſequij teſtimonium, & in tuorum (quæ auſpicato ſuccedant) in Hiſpaniam ad Regem itinerum, iucundiſſimum comitatum, ac totius Congregationis, quæ à ſe mox te diſceſſuro, vicem oppido dolet ſuam; & doleret maximè (niſi D. Thomam Daualum Antiochiæ Patriarcham tui ex voto ſortita eſſet ſucceſſorem) in futuram vtilitatẽ præcor atq; obſecro.

Vale viij. Id. Septemb. M.DC.XIV.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D.

GASPARI QVIROGVAE,

ARCHIEPISCOPO TOLETANO,

Summoq; Consilij sanctæ Inquisitionis Præsidi.

Alphonsus Deça Theologus societatis IESV. S. P. D.

RANCISCVS Borgia Dux Gandiæ, antequam se ad nostram societatem adiungeret, libellos quosdam ad sui profectum scripsit, rudimenta continentes ea, in quibus se ipse ad-

huc tyro exercebat ad pietatẽ. Qui cum amicis nonnullis communicati, quòd essent & sanctissimis documentis pleni, & à viro illo profecti, qui genere esset, atque vitæ splendore clarissimus, magnam imprimis admirationem habuerũt. Nam cùm Francisco proauorum sanguine illustrissimo, & multis magnisq; per amplę familiæ, ac proprij dominatus negotijs implicato, & in aula Regum, & gratia educato à puero, de canibus, de equis, de accipitribus (Principum virorũ more) non de moribus atq; virtutibus, deq; orandi, meditandiq; ratione tractationes congruæ viderentur: & ab illo ciui-

lia potius quàm religiosa; militaria magis expectarent homines quàm spiritalia, & ea quæ specie sua fallaci perstringunt imperitorum oculos, non ea quę depulsa animis offusa caligine, pectora nostra complent clarissima luce, & ad bene beateq; viuendum iuuant: hæc ab ipso sapienter conscripta (quòd præter opinionem hominum accidissent) admirabilia multis sanè sunt visa. Itaq; Francisco ipso inscio atq; inuito, libelli in vulgus æditi Hispanicè, typisque etiam excusi sunt. Intellexerunt nimirum homines, non esse angustis Dei gratiam finibus circunscriptam, neq; cultu corpo-

ris tantummodo & habitu virtutum, pondera æſtimanda. Nam vt ſub vili palliolo latet ſæpè ſapientia; ſic ſub holoſericis interdum atq; aureis veſtibus humilitas, ſuiq; contemptio incluſa eſt, atq; humanarum rerum deſpicientia. Quod ſi vnquam aliàs, in Franciſco certè noſtris temporibus vidimus. Qui ætate florens, Regia ſtirpe natus, opibus, copijs, liberis, amicitijs, clientelis abundans, magna Regis ſui, & hominum laude publicis muneribus honorificè perfunctus, rebus deniqne omnibus, quæ in bonis vulgò numerantur, ad voluntatem fluentibus, quæ ipſi fuerant lucra, hæc arbitratus eſt

propter

propter Christum detrimenta; mundiq́; omni inanitate reiecta; paupertatem diuitijs, asperitatem delitijs prętulit: aulico splẽdori, humilem squallorem, potentiæ sui ludibrium longè ante posuit: & nudus nudũ Christum sequutus, in eo se abiectionis statu collocauit, in quo docuit grauissimo exemplo pictis & adumbratis vera & solida, caducis sempiterna infinitis partibus antecellere, cœlestia terrenis, humanis diuina. Præterit enim verè figura huius mundi, vt ait Paul. & id quod in præsenti est (vt idem scribit) momentaneum & leue tribulationis nostræ supra modũ, in sublimitate æter-

Philip. 3.

1. Cor. 7.

num gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed quæ non videntur: quæ enim videntur
Hebr. 12. temporalia ſunt, quę autem non videntur æterna ſunt. Franciſcus itaq; aſpiciens in autorem fidei, & cõſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, maiores diuitias æſtimans theſauro Aegyptiorum im
Hebr. 11.
Hebr. 13. properium Chriſti; exiuit extra caſtra illud portans, præclariſſimum nobis ad imitationem, poſteriſq́; omnibus exemplum relinquens. Huius igitur viri libellos (quos ſuprà commemoraui) verè catholicos, verè pios, de

Hiſpano

Hiſpano ſermone in Latinum conuerſos denuo in lucem emittimus. Primùm quidem, ne tanti viri memoria temporum vetuſtate obſoleſcat: deinde vt conſtet quibus quaſi gradibus, ad tantam virtutum excellentiam peruenerit: poſtremò vt quibus præluxit vitæ exẽplo, eos quoq; doctrina inſtruat, & non ſolùm præſentibus proſit, ſed etiam futuris. Habent enim multa, ex quibus, ſi ſtudium diligens, & aſſidua exercitatio acceſſerit, magna percipi poſſit vtilitas. Latina autem hæc opuſcula euulgamus, quò fructus latiùs eorum pateat, & non tantùm ad Hiſpanorum, ſed ad exterorum etiam

manus perueniant. Tibi autem præſul Illuſtriſſime hæc dicamus, tum quoniam in iſta quaſi vigilia fidei catholicæ tuendæ præſides, & truculētam circunfrementium hæreticorum rabiem, qui ſub ouina pelle lupos tegunt, à noſtris regionibus procul arces; & ne quid Apoſtolicæ atque auitæ Religionis candorem obſcuret, aut inficiat, nèue contagione ſerpat, pro officio tibi diuinitùs dato, ſumma vigilantia atq; ſapientia prouides: (& iuſtiſſimum ſanè eſt, vt te omnes grata animi pietate colant, in quos tantum, tam turbulentis & calamitoſis temporibus, tamq́; eximium abs te

con-

confertur beneficium) tum etiã propter ſingularem meam in te obſeruantiam, eamq́; excitatam virtutum tuarum admiratione, & ſumma tua in nos beneuolentia, & perpetua noſtræ religionis defenſione, quam ex quo primùm fermè cœpit peramanter ſuſcepiſti. Itaq; non magis mihi propria eſt, quàm communis cum omnibus noſtræ ſocietatis hominibus. Sed quoniam omnibus ſingulatim hoc facere non licet, ego & meo, & eorum omnium nomine, hoc munuſculo teſtari volui, quantùm tibi in Chriſto & debeamus omnes, & cupiamus. Vale. Compluti.

ANima Christi sanctifica me, corpus Christi salua me, sanguis Christi inebria me, aqua lateris Christi laua me, passio Christi conforta me, ò bone Iesu exaudi me, intra tua vulnera abscondeme: ne permittas me separari à te, ab hoste maligno defende me, in hora mortis meæ voca me, & iube me venire ad te vt cum Sanctis tuis laudem te in sæcula sæculorum. Amen.

TRA-

TRACTATVS QVEMADMODVM

eorum quæ in terra conſpicimus, conſideratione confundi debeamus.

SI eorum qui noxij sũt cõparatione nocẽtiores inuenimur, quales coram innoxijs rebus quæſo apparebimus? Etenim ſi eorũ qui peccarunt, conſideratio noſtram magnopere ſuſuperbiam deprimit, quantò nos eorũ conſideratio humiliare debet, quæ nũquam à creatoris præcepto vlla in re diſceſſerunt? Inanimes dico creaturas, quæ ſolùm vegetãdi, vel ſentiendi vim

habent

habent, vehementer quidem arguunt noſtram inobedientiam, ingratitudinem, atq; inertiam. Terra quidem quæ fructum profert nos planè reprehendit, qui infructuo ſi atq; ſteriles ſumus. Aqua verò dum prata irrigat, ſitim ſedat, eaq́; facit, ob quæ à Deo data hominibus eſt, quantùm eos arguit, qui eam tunc creatori negant, cùm ipſius nomine petenti pauperi præbere omittunt? Iam verò, ignis dũ ſapidas carnes reddit, quantum eorũ crudelitatem condemnat, qui proximi carnem inclemẽter tractant? Quãtùm porrò aer qui noſtrã perpetuò vitam tuetur, negligentiam noſtra in Dei obſequio, quos vel vna hæc res maxima Deo ſeruiendi obligatione deuincit. Petræ verò quæ in Chriſti paſſione quamquam inſenſibiles ſciſſæ ſunt, quantùm deberent noſtram duritiem atq; inciuilitatem confundere? Eſt mel palato dulce, nos verò Deo ama-

Confundit nos terra.

Aqua.

Ignis.

Aer.

Lapides.

Mel.

amatissimi: suauis est florum odor, at nostrorum quantus est peccatorum fœtor? Crescunt plantæ, sursumq́; tẽdunt: at homo dum vilia sectatur, se magis, magisq́; in dies deprimit, cui quantò esset consultius vel in hac re arbores imitari, quæ quò in profundũ plures radices iaciunt, maiorem ex ijs ad ramos virtutem trahunt: sic enim homo si profundas humilitatis radices iaceret, magnum virtutum fructum referret. Iam verò quem non moueant iumentorum seruitia? cum præsertim ijs exhibent, qui se peccatis iumentis similes reddiderunt? Quantò vero dignior est, qui hæc malè tractat, qui malè tractetur? aut quis non iure miretur obedire hæc illis, qui Dei tamen voluntati repugnent? Induit te Aries pelle, & vestit lana, suisq́; sustentat carnibus: tu verò eis, cùm in Dei gloriã vti deberes, his atq; alijs Dei beneficijs abuteris, dumq́; mille modis tuæ concupi-

Flores.
Plantæ.
Iumenta
Aries.

cupi-

cupiſcentiæ ſtudes ſatisfacere, & creaturis, & Deo iniuriam facis. Fatigatũ labore leuant ſuppoſito tergo iumenta, ſeduloq́; in ea re ſuo qui eas in hunc finem creauit creatori parent: tu verò nihil minus quàm finem tuũ aut cogitas, aut quæris, quem certè par erat Deo aliquam (ſi ita dicere licet) quietem adferre, quando ex eius creaturis tantum in labore leuamen capis? Non eſt quidem quòd quiete putemus indigere Deum, qui quidem ſumma eſt ſui atq; omnium felicitas, ſed quieſcere tamen (quæ eius eſt benignitas) putari ſe vult in iuſtorũ animis, deliciaſq́; ſuas ait eſſe cum filijs hominum, de quibus tamen in hunc modum meritò conqueritur: Laboraui ſuſtinens. O quantùm verbum hoc ad noſtram confuſionem valere debet, quando noſtris Deo operibus laboris cauſa ſumus, cùm quietis tamen eſſe deberemus? Itaq; non de brutis, ſed hominibus dictum

eſt:

est: Pœnitet me fecisse hominem. Hęc te ò puluis & cinis humilient, hæc tibi lachrymas excutiant: idq́; præsertim cum creaturam seruitio quietem tibi adferri sentis, quando non tu similiter erga Deum te geris. Cùm verò iumentis tuis pabulum das, ita puta, quantò æquius est illis te, quàm tibi illa seruire, quæ nunquam Deo nec rebellia, nec ingrata fuerunt.

Serpentium prudentiam, qui feruntur admota altera aure terræ, alteram, ne vocem incantatoris audiant, cauda occludere: tuæ te imprudentiæ admoneat, qui ne ad Dæmonis quidem tentationes aures claudere didicisti. Tuã tibi inertiam formica demonstret, ea in æstate præparans, quæ sint ipsi in hyeme vsui futura, quod vel vnum planè tuam negligentiam arguit, qui non ea dum viuis merita præpares, quibus sis post hanc vitam maximè opus habiturus.

Serpētes.

Formicæ.

Quò

Apes. Bombyces.

Quò verò ſit latior meditandi campus, Apes cogita, & Bombyces, & eiuſmodi reliqua animalia, ita tibi admiranda multa, quæq; magnam in te excitent confuſionem occurrent: quæ nos conſultò omittimus, ne prolixiores ſimus: ſimul etiam quòd nobis id propoſitum ſit, vt rem tantùm indicemus, quæ ſit diligenter ab vnoquoq; cogitanda maiora melioribus ingenijs relinquentes. Hoc verò interim admonemus, magnam in creaturis omnibus ſuppetere confuſionis materiã, ſi quoties vna quælibet occurrit perſuaſum habeas, te, quoties creatorem offendiſti, non id meruiſſe tantùm, vt earum obſequio careres, ſed vt illæ etiam in te Dei iniuriam vlciſcerentur. Quod cùm eas necdum feciſſe vides, ſed tibi adhuc ſeruire, quantas debes quantaq; cum humilitate Dei miſericordiæ laudes, quàm ſæpe porrò ad te Dei obſequium paratum offerre?

Ne

Ne vero quenquam impediat quorundam brutorum consideratio, dũq́; vel volutantem se in luto suem conspicit, aut cum resumentem canem videt quod euomuerat, se illis putet non esse sordidiorem. Vtq́; de rebus iudicet quisq;, vt par est, sciendum est, nihil per se malum esse, nisi quatenus in cõspectu Dei, vel Dei iudicio malum est. Quare cum ea quæ de sue, & de cane diximus (quippe quæ sint eis naturalia) non habeantur mala coram Deo, non esse à nobis mala existimanda: sed illud potiùs cogitandũ peccatori quale sit, aut quas mereatur pœnas, cùm faciat sus secundum naturam dum voluitur in luto, facit ille contra naturã suam, cùm Deum nec amat, nec Deo seruit. Cumq; in peccato quiescit, in quanto sordidiore quàm sus luto voluetur: quantoq́; (cum ad relictum peccatum redit) fœdius quàm canis ad vomitum reuertatur: atq; id eum

Sus.

Canis.

confundat, eóq; magis quòd ista intelligit Deo magnopere displicere. Non itaq; quenquam reuocent à confusione, quorundam irrationalium animalium facta, sed sua quemq; male acta confundant, qui iudicio libero prædítus omne potuit, & debuit malum vitare. Atq; hęc de ijs quę ratione carēt. Sequitur vt dicamus, quemadmodum nos debeat rationalium creaturarum, id est, proximorum nostrorum consideratio confundere. Sunt igitur in his superiores alij, alij ęquales, alij verò inferiores: de superioribus pauca dicam, quando eorum auctoritas, & in te potestas, tantopere debet mouere ad humilitatem cum præsentes sunt, vt nisi te humillimè coram ipsis geras, rationis iudicio carere videri possis, qui non consideres, quam illi, & qualem personam gerant.

Rationalia confundunt nos.

Superiores.

Confundat verò te, magnoq́; timore concutiat, quòd cum sint hi ministri

ſtri Dei non de te, qui diuinam maie-
ſtatem læſeris, pœnas ſumant. Itaq;
ſi iubeant aliquid, ſi reprehendant, ſi
caſtigent, id tibi, quanquam alijs du-
rum videri poſſit, debet leue, & ſua-
ue videri, ſiue id cogites, quòd me-
reri, ſiue id memineris quòd olim
ſub dæmonis poteſtate faciebas, cum
videlicet ſub eius vexillo peccato ſer-
uires, eiuſq́; in rebus non ferendis
iugum ferres, vtebatur enim te tan-
quam carnifice, cum videlicet te, ad
perpetrandum opere aut mente ho-
micidium, adigebat: te deniq; tan-
quam fœtidorum, & corporum, &
animarum vectore, vtebatur, cum
tuis vel exemplis, vel perſuaſionibus
multi in peccatum cadentes, in in-
fernũ tandem præcipites ibant. Hanc
tu tam miſeram ſeruitutem ſi tecum
reputes, dulcia tibi videbuntur om-
nia ſuperiorum tuorum præcepta, cũ
te præſertim illi non iubeant facere,

nisi quæ ad pacificam, quietamq́;, & fraternæ charitatis plenam vitam pertinent: teq́; indignum iudicabis, qui eos habeas superiores, qui sint ipsi ministri principis pacis, & tibi occasio magna merendi vitam æternam. atq; hæc de superioribus sint satis.

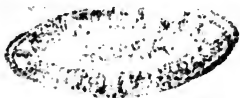
Aequales AEqualium consideratio ita te cõfundet, si te indignũ putes, qui æqualis dicaris ijs, quibus vel dignitate, vel officio minor non sis. debes enim illorum virtutes cogitare, quibus te coram Deo maiores sunt. Quod vt tibi persuasum omnino sit, ita cogita, neminem tibi te ipso in malis notiorem esse. scis enim de te ipse, quàm multa, & malè cogites, & appetas: aliorum verò interiora peccata non tibi perinde certa sunt. Quod cum ita sit, sintq́; tibi peccata tua certa, aliorum autem incerta, meritò te debes peiorem cæteris iudicare, adeoq́; reliquis inferiorem. Quocirca si quen-

quam

quam vides infirmum, cùm tu ſanus ſis, noli efferri, ſed potius humiliter conſidera, tractari illum à patre cœleſti tanquam dilectum filium, te verò paterna correctione, & amoris plena indignum eſſe: contra verò ſi tu ægrotus ſis, puta te id tuis peccatis meruiſſe, alios verò qui proſpera vtuntur valetudine id conſequutos, tanquam quibus non magna pro peccatis ſatisfactione opus ſit. Infirmi.

Si diues ſis, illud time, quam difficile qui pecunias habent in regnum Dei introibunt: ſi proximus, cogita ei, quòd fidelis ſit diſpenſator rerum domini, auctum fuiſſe talentum. Diuites.

Si pauper ſis, Dei iuſto iudicio, & tuis meritis tribue, qui vel ſpiritualia bona tibi à Deo data diſſipaueris, aut egentes proximos re cum poſſes, aut orationibus, atq; alijs huiuſmodi eleemoſynis non iuueris: ſi proximus, exiſtima eius à Deo votis Pauperes

ſatisfactum, magnoque illum à Deo beneficio cumulatum, qui Chriſto paupertate ſimilis effectus ſit. Ita te ſi in proximorum rebus geras, deq; illis & te ſentias (vt par eſt) nunquam tibi confuſionis materia deerit.

Inferiores. Nec vero putes defuturam in rebus inferiorum: nec enim hi quod ſint inferiores officio, contemnendi ſunt: ſed potius eò pluris ſunt faciendi, quòd ijs tanquam fortioribus maiora onera Deus iniungat, tecum verò tanquam cum imbecilliori clementer agat, qui illorum non poſſis (quæ tua eſt infirmitas) more viuere: nec enim tantum habes animi, aut virium, vt noctu diuq; poſſis tam multa pati. Quod ſi cogites, quam illorum pleriq; læto animo ſuos ferant labores, quanque paucis in ſuſtentanda vita contenti ſint, deniq; ſi cum eorum virtute tuam imbecillitatem conferas, magnam humilitatis materiam habebis.

Cùm

Cùm te famuli comitantur, id te confundat, quòd cum Christum deserueris, eiq; debitum honorem negaueris, illi te sequuntur tamen, & magno honore prosequuntur. Adde quòd tibi seruiunt, ad cęleste regnum creati: cogita cùm tu es in peccato, & illi in gratia, indignum te esse qui illis seruias. Confundat te illud Christi exemplum, cùm discipulorum pedes lauit. Confundat quod dixit: Non veni ministrari, sed ministrare. Confundat te tandem coram omnibus eorum creatio: sunt enim ad imaginem Dei & similitudinem facti, tantoq; opere chari æterno patri, vt pro eis vnigenitum dederit. Atq; id te debet coram infidelibus confundere, quando ad eandem imaginem creati sunt, & pro omnibus Christus mortuus est: eoq; magis coram his debes confundi, quòd fidei illi lumine destituti, ijsq; quibus Deus solet Famuli. Infideles.

ſuos recreationibus conſolari, multa tamen magnaq; patiuntur in ieiunijs, ceremonijs, atque eiuſmodi alijs: tu verò Chriſtianus, & Spiritus ſancti gratia illuſtratus, donoq; fortitudinis adiutus, & diuino amore ſubleuatus, in minimis quibuſq; ita fatigaris, vt leuem pęnitentiam vel ferre non poſſe, vel ſi feras, magnum te aliquid facere putes. Excitent itaq; te ad confuſionem infideles: tecumq; ſepe id cogita, ſi fuiſſent in Tyro & Sydone factæ virtutes, quæ factæ ſunt in te, olim in cilicio & cinere pęnitentiam egiſſent: hoc eſt, ſi infideles, quod tu, lumen fidei recepiſſent, quanto Deo quam tu gratiores fuiſſent? Deplora itaq; quod tam inutilis ſis, taliſq; vt coram Iudæis etiam confundi debeas.
Iudæi Crucifixerunt illi quidem Chriſtum, ſed ſemel, ſed ignorantes eum: tu vero crucifixiſti ſæpe peccando, quem ſcires tamen ad dexteram patris in gloria

gloria ſedere. Quod ſi te illi confun-dunt, quantum putas te confundet quilibet Chriſtianus? Etenim ſi angeli imagini honorem deferimus, propter eum quem repræſentat, quanto eum in honore habere par eſt, qui in ſe viuentis Chriſti imaginem gerat, & Deus participatione ſit ſicut ſcriptum eſt? Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi omnes.

Quo verò tandem ea abſoluam, quæ ad proximos pertinent, aduertendum id eſt, quod puto magnopere conducere ad confuſionis conſeruationem: dæmonem videlicet exercitium hoc quibuſcunq; poteſt rationibus vndiq; oppugnare, atq; ita vehementer, vt magna ei diligentia opus ſit, qui ab illo magnum nolit accipere detrimentum. Eſt itaq; neceſſe ita eiuſmodi veluti habitum acquiſiſſe, vt ſimul ac cum proximis aliquid agendum ſit, eo vnumquẽq; in hono-

honore habeamus, tanquam si nostri essent omnes aut domini, aut præceptores: eaq; vnumquemq; attentione audiamus, eorumq; consilia sequamur tanquam si nobis per eos Deus loqueretur: caueamusque magnopere nostrum illorum iudicio iudicium præferre. Qua in re, duabus de caussis peccari solet: altera, quod nemo in causa propria idoneus sit iudex: altera, quod aliquando adulatione, sæpe verò ex ignorantia pauci de rebus sentiunt vt par est. Itaq; nonnunquam astuti & vafri tanquam prudentes laudantur; & qui omnia irrident, sapientes habentur, cum contra tamen de ijs sentiendum esset. Quocirca tutum est etiam in bonis tum gratiæ, tum naturæ, & timere ne decipiamur, & Deo in omnibus, quæcunq; in alijs viderimus, gloriam dare, omniaque semper in meliorem partem interpretari. Quod si contingat eos aliquid

quid facere, quod rectum esse non videatur, ne vtiq; iudicemus, quando nisi nostri non nobis licet iudices esse: sed vel excusemus factum, vel inde mente auersa eorum bene acta consideremus, nostraq; cum illorum virtutibus vitia comparemus, ne vllum confusionis gradum (si aliter agimus) amittamus. Itaq; si vederimus vel mortaliter peccantes, id cogitemus, vel fecisse ex ignorantia, vel iam ad Dei gratiam per pęnitentiam redijsse, futurumque illis peccatum maioris hic pœnitentiæ, adeoq; gloriæ in cælo perfectioris occasionem. Ne vero quicquam confusioni depereat, aduertendum in conuersationibus vbi maiora solent esse pericula. Vt si de mansuetudine agatur, veniat in mentem irarum tuarum: si de rebus pulchris, tuorum peccatorum fęditatis recorderis: si de magnatum potentia sermo fiat, id consideres,

In conuersationib⁹ confundunt nos.

Mansuetudo.

Pulchritudo.

Potentiæ.

quàm

Potentia. Auaritia. Humilitas. Vitia. Virtutes.

quàm nihil ſis, nihilque poſſis, tum etiam cum maximè aliquid efficere coneris: ſi de auaritia quis loquitur, tua inordinata deſideria: ſi de humilitate, tuam ſuperbiam memineris, atq; ita in reliquis. Cum mentio fit vitiorum, noſtrorum recordemur, cum autem virtutum, eas nobis deeſſe cogitemus. Ita fiet vt confuſionis materia nobis ſemper ſuppetat: idq; in conuerſationibus præſertim, vbi maius eſt confuſionis amittendæ periculum.

At verò, vt ad eam quæ ex noſtrarum rerum conſideratione naſcitur confuſionem propius accedamus, pauca quædam attingenda nobis ſunt breuiter, nam lectori profundiorem eorum conſiderationem relinquimus.

Prælati.

Prælatum igitur confundat, quòd cum Chriſtus dicat: Animam meam pono pro ouibus meis: ipſe in paſcendis ouibus adeo ſit negligens, vt

ne

ne eas quidem agnoſcat omnes.

Si ſacerdos, cum Chriſtus dicat: Qui mihi miniſtrat, me ſequatur: quam ipſe viam inſtiterit, quæq; his manibus egerit, quibus ſolet in ſacrificio Chriſtum tenere. Sacerdotes.

Si concionator eſt cõfundatur quod Chriſti officium exerceat, quodq; eius quæ prædicat exempla non ſequatur, neq; hiſce quæ dicit conſentanea opera faciat: veniat & illud in mentem: Eloquia Domini, eloquia caſta: videatque, ſi non ſatis mundum vas ſit quanta ſit cõfuſione dignus, illudq; timeat: Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Quod Paulus timebat, ne cum alijs prædicaret, ipſe reprobus efficeretur: quantum debet quiſq; concionatorum timere, ſeq; magnopere confundere? Concionatores.

Confundantur præterea Præceptores, & Doctores, vt qui confuſione Præceptores.

præcipuè opus habeant. Ait enim Apostolus: Scientia inflat. Quod si quis ob scientiam extollitur, ea vel maximè causa confundi debet, plus enim in eo sapit quàm oporteat sapere.

Discipuli

Confundat discipulos sua ipsorum ignorantia, qui nisi docerentur, brutis animantibus similes essent: simul etiam, quod parum & in literis proficiant, & sua alijs scientia prosint, cum debeant tamen eo magis prodesse multis, quò fuerint sapientiores: deniq; quod cum addunt scientiam, addunt etiam & dolorem.

Religiosi.

Religiosus autem multò magis debet coram infidelibus, & Christianis reliquis confundi: quando ei non solum fidei lumen datum est, Christiq; iugum dulce impositum: sed & vita omnia solicitudine vacua speciali quodam priuilegio concessa. Confundatur quod ex tam multis millibus electus

ctus ſit, qui ſi vocati fuiſſent, multò erant Deo gratiores futuri. Confunfundatur quod tam negligens, & diſtractus ſit in choro, vbi Deo aſſiſtunt Angeli. Confundatur ob ſeruitia fratrum in culina, in valitudinario, atq; alijs locis ipſi exhibita, qui neq; cui ſeruiatur, neq; qui ſeruiat dignus eſt. Confundant eum in cœnaculo fercula, quæ Deus ipſi ſine vllo ipſius labore, aut ſolicitudine apponenda curat: veſtes etiam quibus induitur, & omnis domeſtica ſupellex in eius vſum parata: cumque his homines, quorum opera agri etiam, quorum cultu omnia deniq; quibus tanquam medijs res eæ in hunc tandem ſtatum ad eius vtilitatem deuenerunt. Super omnia verò debet eum confundere, quòd ſeruus Dei dicitur, qui ei tamen ſæpe ſit inimicus. Nomen certè id eſt, de quo Virgo beatiſſima tanquam gloriabatur, cum ſe diceret Ancillam

cillam Dei, quodq; magnopere superbos quosq; confundere debeat.

Confundat nos domus Dei.

Confundat præterea religiosum magis, magisque domus Dei, quam tanquam filius inhabitat: cum tamen à patris cęlestis perfectione tam longe absit, quotq; in ea passus conficit, tot tanquam fluctibus in confusionis pelago immergatur. Nam si domum Domini decet sanctitudo, quomodo in ea iniquum fert Deus? aut cur ab orationis domo non eijcitur indeuotus? Si porro eiusmodi est domus domini, vt magnus & Rex, & Propheta Dauid eligat in ea potius, quam alibi habitare, seq; in ea contemptum, & abiectum esse pro beatitudine ducat: quanta eius debet esse confusio, qui illic inuitus maneat (aut si manet libenter, tanto tamen est Dei beneficio ingratus?

Ceremoniæ relinis.

Postremò cum omnes religionis ceremoniæ confundant, quando eas,

vel

vel non intelligit quorſum ſpectent, aut non aduertit, aut graues eſſe putat, aut ſibi deniq; vtiles eſſe non curat.

Confundatur cùm pro amore Dei eleemoſynam petit. eſt enim ea res inſignis cuiuſdam priuilegij: cogitetq; quale ſit, quòd pro ipſo Deus, tanquam qui indigeat, his qui ei mendicanti aliquid dant, ſe debitorem conſtituat, eiq; ſuum theſaurum crediderit. Quod ſi aliquando quæ ipſi Dei cauſa data ſunt, non in eum in quem petijt, vſum inſumpſit, tanquam ſacrilegus confundatur, qui Deo auferat, quod ipſo petente alij Deo dederunt. Cogitet cum petit tanquam pauper, niſi animo pauper ſit, falſo ſe nomine petere: ſi verò petit ex curioſitate, adeoq; contra quam Deus vult, deceptor eſt, & more eorum qui falſis vtuntur diplomatis numos à proximo ſurripit. Eleemoſynæ.

Confundatur deniq; quod cum Dei no- Angelorũ murus

C

nomine petit, Angelorum munere fungitur, qui ab hominibus ſemper tanquam Dei legati petunt: ab alijs quidem vt pauperibus ſubueniant, ab alijs autem, vt iniurias ſibi factas remittat; ab alijs verò vt Deo quam debent gloriam & honorem dent. Cum vero eleemoſynam acceperit confundatur, quòd & danti Deo, & proximo ingratus ſit: ita autem fiet, vt cum ei aliquid erit petendum, incipiat confundi, vt qui intelligat quanta eum eleemoſyna obligatione deuinciat: ſolumque neceſſaria petat, quando eò maiori obligatione obſtrictus eſt, quò plura acceperit.

Peregrinatio. Cùm vero peregrinatur, caueat in eam cogitationem veniat, vt ſe Apoſtolicam vitam agere putet: ſed illud potius cogitet, eam pœnitentiæ loco ſibi eſſe vitam attributam. Quod ſi eſt è religioſis incluſis, putet ſe tanquam feram indomitam voluiſſe

do-

dominum ab hominum conuersatione remouere.

Si Rex sit aut Princeps, confundatur quod in eo statu sit, quem Christus vitauit, cùm eum vellent Iudæi Regem creare. Mirum verò est, audere quenquam id munus assumere, quod Christus recusauit, nisi fortè id pro cruce habeat, & Christi amore subeat. Reges et Principes

Confundantur domini, quòd sint in requirendis reditibus valde diligentes, in puniendis autem peccatis publicis admodum negligentes: timeant verò quod pecunia alijsq; bonis vtuntur tanquam suis, nec eius soleant meminisse, à quo cuncta acceperunt. Confundantur porro, quòd se magnum aliquid facere putant, cum eleemosyna pauperi subueniunt: nec cogitant se dare aliena, Deoque quæ sua ipsius sunt reddere, in eoq; in quo se putant beneficium facere, ma- Domini.

gno a Deo beneficio cumulari. Quòd si vel tum cùm eleemosynam dant se debent confundere, quantò magis cùm in vanos vsus pecunias expendunt?

Equites. Cogitandum autem est equiti, in Euangelij defensionem, adeoque ad promouendum honorem Dei assumptum sibi fuisse gladium. Quod si huius rei memoriam proprij honoris studium delet, suumq; diuino honorem pręfert, quid nisi Euangelij persecutor est? Confundatur igitur tanquam Deo infidelis, cogitetq; se, quanquam ab hominibus honorabilis habetur, esse peccati seruum, adeoque Dei Sanctorum iudicio nullo non modò dignum honore, sed inferni supplicijs destinatum.

Commendatarij. Commendatarij autem, qui in Religione aliqua professionem fecerunt, de obseruationis votorum negligentia confundantur. Eoq; magis, quòd se

ſe ſciunt, quàm ægrè ferre ſoleant ſibi ab alijs præſtitam fidem non ſeruari, vtq; de his, qui ſibi aliquid promiſerunt, plerumq; ob violatam fidem pœnas ſumant.

Confundantur famuli, quòd adeò ſint ſoliti in dominorum gratia ineunda: quam ſi diligentiam in Dei ſeruitio adhibuiſſent, quantò citiùs, quamq; veriorem gratiam inijſſent? Seruire enim Deo regnare eſt. Famuli.

Cogitent iudices, quanta ſeueritate in reos ſententiam ferant: confundantur verò, quòd Dei iudicium de quo ſcriptum eſt: Iudicium duriſſimum his qui præſunt, fiet: nec ſecum diligenter reputent, nec per horreſcant. Iudices.

Confundantur aduocati, quòd cùm alienis cauſis patrocinium ferant, ſint tamen conſcientiæ propriæ magnopere negligentes: nec verò idcirco efferantur, quòd ſua alios videant Aduocati.

opera indigere: indigent enim & ipſi multorum auxilio, in his quæ ad animam pertinent.

Medici. Confundantur medici cum cogitant, quemadmodum ægrotos tractent, quando ſciunt, cùm in morbum ipſi inciderint, quanta velint valetudinem ſuam diligentia procurari. Cogitent etiam animarum ſuarum vulnera: eoque confundantur quod cùm medici appellentur, periores tamen ſint inducendi in ſe morbi, quàm pellendi.

Mercatores. Confundat mercatores ſolicitudo ea, quam in emendo vili, caroq; pretio vendendo adhibent: ea propter ignorantes, quòd regnum cœlorum, quod gratis datur, cõparare neſciunt: emunt verò infernum, quod magno & pretio emitur, & dolore poſſidetur.

Vt

Vt verò etiam ad reipub. artifices veniamus.

COnfundantur ſartores, qui tantum in conficiendis alienis veſtibus ſtudium adhibent, cum ſint ipſi tamen innocentiæ veſtis acceptæ in baptiſmate valde negligentes. Sartores.

Confundantur præterea ſutores, qui cùm in duriſſimum etiam corium acu penetrent, in ſe tamen diuinas inſpirationes penetrare non ſinant. Sutores.

Et quis autem poſſit de fęminarum ſtatu pro dignitate diſſerere, his præſertim temporibus, quibus eſt tantopere vanitas hominum aucta? Fæminæ.

Confundantur itaq; virgines, quòd ſæpè ſtatuerint nubere. Et ſi enim id licitum eſt, quantò tamen ſatiùs Chriſto ſolo ſponſo eſſe contentas? atq; eſſent quidem ipſæ Chriſto ſolo contentæ, ſi eum quanto poſſent amore diligerent. Virgines.

Confundantur maritatæ, quòd in ornandis se sint admodum diligentes, eiusq; rei causa tam multa insumant: contra verò in eo negligētissimæ sint, vt Christum induant. Cùm se torquibus aureis ornant, meminerint ferreas fuisse Christi catenas, eique ignominiæ causa iniectas. Cùm autem manus armillis ornant, ligatas Christi manus fuisse recordentur. Cùm porrò se vestibus albis elegantiæ causa induunt, fuisse Christum alba veste indutum ignominiæ causa meminerint. Et confundantur non ipsæ modo, sed etiam viri, qui cùm eiusmodi vestium lautitias ferunt, Christi vituperijs gratiam parem non referunt. Quod si illæ manuum suarum opera considerent, detrahent credo digitis annulos, vt ijs qui ornamento digni non sunt, cùm fœminis Christianis opera indigna fecerint.

Maritatæ. Confundantur viduæ, quæ viro-

rum

rum mortem tam ægrè ferunt, quod cùm ipsis Deus omnia impedimenta perfecti in se amoris abstulerit: tanto beneficio adeo ingratæ sint, vt sibi melius cum creatura fuisse, quam cum Creatore, adeoq; Deum spernere, impatienter lata virorum morte, significare videantur. Conqueruntur enim ereptos sibi viros: sed profectò de illis æquius conqueretur Deus, qui se ab illis sperni videat. Confundantur ergo illæ, audiantq; in hæc verba conquerentem Dominum: Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valēt aquas: Itemq; illud: Quid inuenerunt in me iniquitatis, quia elongauerunt se à me?

Atq; hæc de statibus dicta sufficiant, ne propositam breuitatem excedere videamur: simul etiam quòd facilè sit ex dictis reliqua colligere: Viduæ.

& si

& ſi quis ea quæ diximus diligenter cogitet, ſe confundendi occaſionem ſemper habere.

Confundat nos Memoria

Iam vt ad interiora veniamus. Confundere, ò homo, de memoria tua: cum enim hanc admirabilem potentiam tibi ſcias a Creatore in id eſſe datam, vt ſui poſſes & ſemper, & ſuauiter meminiſſe: tu tamen in ea vilia quam plurima repoſuiſti, hiſq; eam ita occupaſti, vt vix eius qui eam dedit poſſes recordari: itaq; fit vt nulli ipſa minus quàm Creatori ſeruiat. Confundere igitur quòd ea in Domini ſui iniuriam abuſus ſis, quòdq; cum in mentem tibi ſæpe reducatur, ab Eccleſia quidem qui ſis, admoto quotannis cinere capiti, atq; illis verbis additis: Memento homo quia puluis es, & in puluerem reuerteris: à ſcriptura verò, nunc quidem finis tuus, cùm dicit: Memorare nouiſſima tua: nunc verò ea quæ cauſa

tua

tua Christus passus sit, cùm dicit: Recordare paupertatis, & transgressionis meæ, absynthij & fellis: alias autem sæpe alia: tu tamen nihil minus quam hæc, & huiusmodi alia meminisse videare: & meritò flere debeas, & cum Propheta dicere: Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum: eoq; magis confudi, quod in Dei aliquando obliuione fueris recreata.

Iam verò, vt ad intellectum transeamus, quantus se in eo confusionis campus aperit? qui cùm intelligat se in eum finem creatum esse, vt summum bonum intelligeret, sæpe tamen non vana modo, inutilia, & transitoria, sed pessima etiam cogitat: atque in ijs denique occupatur, quibus intelligit minime debere esse intentum. Flendum tibi certè est malum hoc, & quanta possis confusione deplorandum. Intellect.

Quid

'oluntas. Quid autem de voluntate dicemus, qua cum Deum ſuper omnia deberes diligere, ea tamen fueris proſequutus, quæ vel etiam cogitare pudeat, nedum dicere? Quid tibi inquam dicam, O cæca voluntas, quæ bonis æternis ſenſuum delitias prætuliſti? ſquam cùm dulcis Dei charitas in Seraphynorum choro poſſet conſtituere, mundi fœdus amor in inferna deiecit. Meritò quidem, ò Anima, tuæ te debent potentiæ confundere, in quibus tam fœdatam videas imaginem Dei: poſſis tu quidem eas & debes cum dolore ijs verbis reprehendere: Ecce Adam quaſi vnus ex nobis factus eſt: deq; eis in hunc modum conqueri: Qui vos, o potentiæ, o imago Dei, quis inquam vos perdidit? quis tibi o memoria Dei memoriam abſtulit? quis tibi o intellectus mentem eripuit? quis te decepit, o voluntas? O quam illud quadrat in

te

te, o Anima, facti sunt principes eius, sicut arietes non inuenientes pascua. More enim arietum cũ pascua non inueniunt, potentiæ tuæ, quasi in Deo pascua non haberent, venenata pascua quæsierunt: adeoq; ea causa viribus defectæ sunt, vt magna debeas confusione confundi.

Ad sensus transeamus.

DEdit quidem Deus oculos, vt creaturarum pulchritudine cõspecta, in re omni se amares, ipsiq; pro omnibus gratias ageres: tu vero contra quæcunq; vides consumis, aut ira veluti incendens, aut auaritia concupiscens. Itaq; cum oculi tui coram Deo esse deberent, sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ basilisci (qui quæcunq; conspicit visu interficit) oculi facti sunt. Confundere igitur quod lumen tibi datum in tenebras verteris: quodq; aures & sanctis Oculi.

Aures. inſpirationibus claudis, & murmurationibus aperis: quod qua deberes Lingua. Deum lingua benedicere, hominibus maledicis: quod cùm ſolicitus ſis ne Nares. quicquam malè oleat, graue olens tamen peccatum non ſentis: quod deniq; durum eſſe videatur, ſi quid eſt pro Chriſto patiendum, ſuaue vero ſit Tactus. quod pro mundo pateris.

Deplora itaq; ſenſuum mala, atq; eius rei memoria humiles tibi, & confuſionis plenas lachrymas exprimat. Quod ſi necdum ſatis hæc ſunt, te Caput. caput tuum confundat, quod ſpinis Capilli. preſſum non ſit: confundant capilli Manus. Pedes. quod non ſint euulſi: manus autem & pedes, quod non transfixi clauis: reliqua te deniq; membra confundant, quod cum niſi Dei virtute moueri non poſsint, fueris tamen tu pedibus Chriſtum perſequutus, manibus autem atque operibus ipſum vulneraris, & lingua læſeris. Deniq; ſi rectè rem reputes

putes, tu tibi magna ſolus confuſionis materia es : nec enim eſt in te quicquam, de quo ſi diligenter cogites, non debeas magnopere confundi. Quod ſi in te ſint, quæ non intelligas, vel ea cauſa maxime confundi debes, quod te ipſe plenè non noueris. Nam vel quæ ſit anima, aut quid in[a] ſe habeat, aut corpori quemadmodum vnita ſit, deniq; vt ſit à corpore ſeparanda, ſi ex te ipſe quęras, ſcio, non poteris reſpondere. Quod ſi in rebus proprijs tam es inſcius, quam eris obſecro in alienis? Illud interim verum eſt, & in his, quæ de te ſcis, & in his quę ignoras, magnam tibi confuſionis materiam ſuppetere.

Quod ſi mihi quiſquam hoc loco obijciat, non in bonis, ſed in malis tantum operibus confuſionis cauſam reperiri, id ego negauerim: puto enim in bonis etiam propterea nos debere confundi, quod ad bonum ſimus ad- Bona.

modum

TRACTATVS QVEMADMODVM *cœlestium rerum contemplatione possimus confundi.*

Ix ſcio quibus poſſim verbis de cæleſtibus dicere, qui ne in terrenis quidem pro dignitate, quanta in his confuſionis cauſa ſit, potuerim declarare.

Eſt quidem certè, vel in ſola cæleſtium motuum contemplatione magna confuſionis materia, ſi cum tam admirabili ordine, noſtrorum actuum inordinationem conferamus. Iam verò de Planetis quid dicam? quos ſcimus ſemper & à ſuperioribus recipere,

Confundunt nos Cæli.

Planetæ.

re, & quam receperint virtutem perpeuuo inferioribus communicare? Vnus ex rebus omnibus homo eſt, qui ſibi, quo minus à Deo cœleſtia bona recipiat impedimento eſt: eaq́; cùm receperit, alijs negligit impartiri.

Stellę. Cumq́; cœli omnes, & ſtellæ ſolis lumine veſtiantur, vnus homo ſolis iuſtitiæ lumine indui recuſat: magiſq́; (quemadmodum eſt) tenebras diligit, quàm lucem.

Angeli. Quod ſi Angelos contemplemur, quantùm eorum quæſo nos puritas atq; innocentia confundet? quantum id, quòd eorum tanta, & ſapientia, & charitate præditorum conſilia tam neceſſaria negligimus? Deficient me quidem verba noſtram pro dignitate confuſionem explicare volentem, ſiue cum Seraphinorum amore tepiditatem noſtram, ſiue cum Cherubinorum ſcientia, noſtram ignorantiam comparemus.

Quòd

Quòd si cui fortè videbitur subli- Sancti.
miores esse Angelicos spiritus, quàm
vt cum his puluis noster & cinis de-
beat compararari: ad sanctos veniamus,
qui carne & sanguine constiterunt:
neq; eis (quanquam hominibus) hu-
mana fragilitas impedimento fuit,
quò minus pro Dei honore magna
quædam, & admiranda opera perpe-
trarent. Cælestium itaq; hominum, Martyres
terrenorum facta confundant: Mar-
tyrum quidem in tormentis constan-
tia, & virtus, nostram in propositis
inconstantiam, atq; infirmitatem: Con- Confes-
fessorum verò pænitentia, vitæq́; sores.
austeritas nostras delitias: virginum Virgines.
autem puritas, maximeq́; nostri Do-
mini, turpitudinem nostrã cõfundat.
Atq; illud etiam, quòd sacratissimæ
Virgini cùm simus obligatissimi, pro- Mater
pter filij educationem, qui esset pro Dei.
nobis parti in cruce offerendus, gra-
tiam tanto beneficio parem nunquam

rependimus: quin etiam ſumus ingrati, adeò, vt nec ab ea miſericordiam petere prę pudore audere deberemus.

Chriſtus. At in verò in Chriſti conſideratione, quis poſſit pro dignitate confundi? aut quæ hic profunditas confuſionis ſatis eſſe poteſt, vbi quis conſiderat Chriſtum, quod vnicum habet remedium, atq; confugium ita ſpreuiſſe, vt poſſit ille meritò dicere: Proiectus ſum à facie oculorum tuorum? Eius enim pedum vulnera, ſegnities tua, & torpor inflixit: tua eius latus inobedientia aperuit: manus eius opera tua clauis confixerunt: tua illi lingua fel propinauit: poſtremò, tua eius caput ſuperbia ſpinis cinxit. Atq; vt vno verbo dicam, nihil eſt in Chriſto quod cùm videas, non debeas meritò confundi: ſiquidem ſcriptum eſt: Confundãtur ſuperbi qui iniuſtè iniquitatem fecerunt in me.

Iam verò quid dicemus de confu-

ſione,

ſione , quam Sanctiſſimæ Trinitatis conſpectus affert? aut quanta erit coram Deo confuſio, ſi coram dæmone tanta fuit? Quibus porro oculis audebis patrem æternum aſpicere, qui eius vnicum filium ab illo miſſum, vt à te diſſipatam hæreditatem recuperaret, non ſolùm (vt par erat) non excepiſti, ſed in crucē etiam adegiſti? Quam reddes Deo pro credita tibi hæreditate rationem? Quid verò pro his quæ ab eo accepiſti, & temporalibus, & ſpiritualibus bonis reſpondebis? Quid porrò dices Dei filio, qui pro te omnia paſſus eſt? poteſt quidem ille meritò hominibus dicere: Confundantur homines, quòd cùm ego Deus è cœlo in terras eorum cauſa deſcēderim, proq; eorū ſalute homo fieri dignatus ſim, nolunt illi tamen mea cauſa peccati ſordes relinquere. Confundere ò homo, quando prius ego te dilexi, quàm tu me diligeres: prius ipſe ſeruiui ti-

Srcratiſſima Trinitas.

 bi,

bi, quam mihi seruires. ò dura hominum corda! ò ferrea pectora! qui cũ me alligatum columnæ videant, flagellis cæsum, & vulneratum amore, alligari peccato malunt, quam mihi adhærere meoq́; mundi amorem honori præponunt: nec intelligunt quã sæuis à dæmone flagellis cædantur peccatorum vinculis colligati! Dedi ego homini viscera mea, quibus tanquam firmissimæ columnæ complexu adhærescat: contemnit ille tamen, eaq́; sequitur, quæ ipsum coram me meritò condemnent. O hominum ingratitudinem! ò insensatas humanas mentes! mihi seruiunt bruta, me arbores atque herbæ laudant, vnus ex omnibus homo non agnoscit: sed more rabidi canis, qui dominũ suum morsu petit, contra me insurgit: dignus quem terra dehiscens absumat. Confundere, ò homo, pro quo Agnus mansuetus factus sum, & leo esse ferox tã-

dem

dem aliquãdo desine. Amplector ego te charitate, tu me cupiditatis flagellis cædis: cumq́; ego te pretiosis humilitatis margaritis ornem, tu meo superbiæ spinas capiti insigis. Intelligant aliquando homines, non arcis includenda, sed in pauperes eroganda bona accepisse. Considerent quantopere à me diligantur, quos ego, ab ipsis in carcerem coniectus, inferni carcere eripiam: quemq́; illi non desinunt ingratitudine crucifigere, ego charitate in charitatis viam reduco. Confundere, ò homo, quem cùm aspiciunt Angeli, tum contẽptui habent, & decipiunt dæmones, atq; in conspectu meo condemnant. Confundere inquam, & iudicium meum time, qui nisi hic confundaris, & peccata tua fleas, magna te manet, & amara confusio. Quem verò non confundat, ꝙ ego Deus, & Dominus, venatoris more perpetuo homines insequor, ne mi-

hi qui tanti conſtiterint fortè pereant: illi verò me tanquam venenoſum ſerpentem ſemper fugiunt? Cur me non timent, & mea iudicia? Cur non vitam mutant, qui mortis nec horam, nec diem ſciunt?

Quid autem Spiritui ſancto reſpondebis, aut quo ipſi ore loqui audebis? qui ei toties animæ tuæ portas occluſeris, eumq́; à te (vt dæmonem reciperes) impiè, atq; impudenter excluſeris? Confundimini ò miſeri homines, quos cum Deus crearit, vt eſſetis filij patris veſtri, qui in cœlis eſt, digna tamen cęleſti patre opera vix vnquam faciatis. Eſt in eo infinita manſuetudu, & benignitas, paratusq́; ſemper eſt peccata remittere: vos verò iniquitate pleni, non ſolùm factas vobis iniurias non condonatis, ſed his etiam qui de vobis nihil malè meruerunt, iniuriam facitis. Eſt in eo ſumma bonitas, qua inimicis etiam, dum

eos

eos ſemper conſeruat, benefacit: vos autem etiam amicis malè facitis. Eſt in illo æterna ſapientia, & prouidentia admirabilis, qua vniuerſum moderatur: in vobis autem inſigne omnia perdendi ſtudium, modò vt ſoli regnare poſſitis. Sed vos per Prophetã Deus ita reprehendit: Nunquid habitabitis vos ſoli in terra?

Concluſio operis.

Me non materia, ſed tempus deficit: ſint itaq; ſatis hæc ſapienti lectori, qui poſit ex paucis multa colligere, & confuſionis fructum conſequi: ſi præſertim aſſiduè, & diligenter in his ſe exerceat: quod quiſq; debet eo maiori ſtudio facere, quòd in eo maxima ſpiritualis fructus pars poſita ſit, vt noſtram infirmitatem & miſeriam agnoſcamus. Quod qui conſequuti ſunt, atq; eiuſmodi fundamento iacto ædificare cœperunt, poſſunt illi reliquam

partem

partem tutò ſuperextruere: nam qui ſecùs opus ædificant, his cùm altius opus ſurrexerit, ſolet corruere. Accidit enim vt orationis conſolationes, quæ ad virtutes ſolent conferre, niſi humilitate conſeruentur, in falſas falſaceſq; conſolationes euadant. Ita boni deſideria, bona quidem ſunt, ſed ſi ea nobis ita tribuamus, vt non Dei eſſe beneficia agnoſcamus, cùm magnopere fallimur, tum non poſſumus tam infirmo iacto fundamento, quicquam firmum extruere. Quamobrem qui ſua vult opera eſſe perfecta, ea & confuſione incipiat, & conſeruet, nec niſi confuſione comitante progredi quoquam audeat: ita fiet, vt qui confuſionem nunquam deſerit, à Deo nunquam deſeratur: qui cor contritum & humiliatum nunquam deſpicit, ſed cum humilibus libenter conuerſatur. Hanc poſſumus dicere nuptialem veſtem, qua qui erit indu-
tus

tus à nuptijs non excludetur. Hoc eſt inſigne filiorum Dei: hac indui oportet, qui Chriſtum ſequi velit, quando ipſe ea ita indutus eſt, vt diceret: Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me. Quod ſi etiam Chriſti faciem confuſio cooperuit, qui eſt Angelorum ſpeculum, & Sanctorum gloria, cur non ea peccatoris facies cooperiatur? aut quis niſi ea indutus in Dei conſpectum venire audeat, cùm ſcriptum ſit: Induantur qui detrahunt mihi pudore, & operiantur ſicut diploide confuſione ſua? Attende porro dicentem Dominum: Super quem requieſcet ſpiritus meus, niſi ſuper humilem, & contritum ſpiritu, & trementem ſermones meos? Quod ſi iuſtos etiam induit Deus confuſione, non eſtquòd ſe putet peccator ſine ea viuere poſſe: cùm præſertim non ſolum iuſti in terra,

ſed

ſed etiam in cęlo ſancti veſte hac induti ſint. Quod vel ex illis Euangelij verbis intelligi poteſt, quibus Chriſtum in die iudicij ita alloquuntur: Quando te vidimus eſurientem, & pauimus te? id enim dicunt tanquam admirati, tam paruis operibus, tanta ſe præmia meruiſſe: id quod ſatis Auguſtinus indicat, cùm ſic dicentes inducit: Domine cur tantum, & talem nobis gloriam præparaſti? Quod ſi hæc nos humilitas in cœlum euehit, æquum eſt eam hic amplecti, eiq; nos tanquam tabulæ in naufragio credere neque dubitare futurum, vt ei innixi, periculoſo miſeræ huius vitæ pelago traiecto, in cęleſtem tandem aliquando portum Dei miſericordia perueniamus. Amen.

TRA-

TRACTATVS DE PRAEPARATIONE AD SACRAM EVCHARISTIAM.

OMINE DEVS omnipotens, creator omnium, omnia obediunt tibi, & a te ſibi profixum ordinem ſeruant: ſoli homines, in quibus ego miſerrimus ſum, à tua voluntate recedimus. Id quod non ſolum à me peccatum eſſe, ſed alios etiam volui meæ eſſe voluntati obſequentes, nec homines modo ad imaginem tuam factos, ſed etiam elementa volui mihi inſeruire: adeòque ſi ſecus accidiſſet quam volebam, ægrè tuli, vti ſi cuncta ipſe creaſ-

creaſſem. Cui quanto fuiſſet æquius ſi omnia reſtitiſſent, atq; in meam cuncta mortem conſpiraſſent, qui tua ipſe fuiſſem mandata tranſgreſſus? Sed miſericordia tua factum eſt, vt nec in me illa iniurias tuas vlta ſint, nec de me miniſtri iuſtitiæ tuæ, meiq; hoſtes dæmones pęnas ſumpſerint. Diſſimulaſti hactenus Domine Deus meus, mihique pœnitentiæ tempus bonitate tua immenſa conceſſiſti, quò poſſem videlicet cęcitatem meam agnoſcere, atque aliter quam antea vitam inſtituere. Eaque cauſa multis me mirandiſq;, modis, nunc concionibus, nunc lectionibus, aliàs vero inſpirationibus ſæpe admonuiſti: quæ tamen omnia cum facilè obliuioni traderem, nullas in me firmas radices iaciebant. Sed cum medicina tua omnia vulnera mea (quanquam maxima) longè ſuperaret, addidiſti id etiam Deus meus, vt mihi

hi

hi te omnia visibilia prædicarent. Videbam morientes homines: cunq; nemini viderem mortem parcere, sed vitam nostram aliquo tandem fine concludi, mouebat me quidem res hæc, finemq; vitæ contemplanti, lux quædam effulgebat: sed, heu, facilè inde mens auocata, in solitas facilè tenebras recidebat: nec me (quæ tua clementia semper fuit) vnquam, quanquam id sępe meritum, deseruisti, quin etiam alia subinde, atq; alia remedia adhibebas. Cumq; satis tanto malo non essent visibilia hæc, tu ipse domine propriùs accessisti, dormiẽtem excitasti, & ad cor meum dulciter allocutus, ita inuitasti, quasi te nunquam ego offendissem. Quod si ego beneficium, vt par erat, agnouissem, vel id vnum me semper in officio continuisset: sed, heu, offendi te sæpius, sæpiusque necesse fuit subinde cadentem à te leuari. Quandoq; dolendum mihi magis,

gis, magiſq; eſt, cùm mihi tam ſæpe experta benignitas tua humiliare maximè debuiſſet, diuinaq; conſolatio tua ad id valeret, vt paſſiones meas facilius mortificarem: tantis abuſus beneficijs, humilitatiſque, & mortificationis propriæ oblitus, tuis etiam donis efferebar, aliq; eorum me cauſa præferebam, quæ me magis magiſq; humilem reddere debuerant. Neq; id tibi ſatis fuit, Domine Deus meus, vt me deſereres, quod in rem meam à te facta, in proprium ego damnum cuncta conuertebam: ſed adieciſti plura, maioriq; mecum miſericordia vſus, conſolationem tuam, quæ mihi ſuperbiæ cauſa erat, ſubtraxiſti: vt vel ſic agnoſcerem tuum eſſe donum, quod niſi te dante habere non poſſem, nec te auferente; pauliſper etiam retinere. Et (quod mihi reliquis maius videtur) me ita rurſum conſolari dignatus es, quaſi

quaſi ego, vt me conſolatione priuares, non meruiſſem. Quid retribuam tibi, ò Domine, pro omnibus quæ retribuiſti mihi? Sufficere hæc quidem mihi debuerant, vt tuas laudes nunquam intermitterem, ſed mea rurſum iniquitas in aliud malum coniecit: cũ enim frequenter experirer conſolationes tuas, his, tanquam mihi deberentur, vti cœpi: cumq́; noua ſemper beneficia eſſe agnoſcere debuiſsẽ, atq; in ſingulis conſolationibus, charitatem tuam & miſericordiam renouatis laudibus confiteri, cum tu beneficia renouares, nouam ego ingratitudinem pro gratia referebam. Vſus es etiã hic Domine miſericordia tua, lumenq́; quo malum iſtud agnoſcerem, & agnito morbo remedium quærerem conceſſiſti: quo etiam viderem, quoties ipſe mihi impedimento fuiſſem, tuiſq́; vocationibus reſtitiſſem: tu verò meã quanta cum charitate ſemper ſalutem

quæſijſſes. Intelligo id iam Domine, me mihi damnationis cauſam eſſe, atq; id agere vt peream: te verò id velle, atq; id quærere, vt ſaluus ſim. Quod cum ita ſit, cur ſim tam cæcus, tam vero mihi inimicus, vt à me non quàm longiſsime abeam, teq́; vnum ſequar, quando ego mihi mortis, tu mihi vitæ cauſa es: iuſtumq́; eſt, vt cum deſero voluntatem tuam, meamq́; facio, me creaturæ tuæ eò vſq; perſequantur dum perimant. Nam ſi tibi obediens ſum, omnia mihi ſcio eſſe dulcia futura, quando omnia ſeruiunt tibi, cui velim ego ad mortem vſq; obedire. O immenſa bonitas, & vnicum peccatorum refugium, miſereat te miſeri huius, quem proprio ſanguine redemiſti. Scis Domine quàm infirmus ſim, vtq́; ſatis non fuerit vocaſſe te, & propria manu cor meum tetigiſſe, ſed eſſe neceſse, vt nunquā inſpirare intermittas, meq́; ſemper mo

uere,

uere, vt faciam voluntatem tuam: alioqui ſi taceas, ero ſimilis deſcendentibus in lacum: & ſimulac deſerueris, me ipſe perdam. Fac Domine agnoſcam, quid tibi debeam cum ſanĉta inſpiras, quantaq́; debeam diligentia exequi quod iubes: in eo enim frequenter pecco, quòd tuas inſpirationes negligo, vel eis remiſse admodum obtempero. Agnoſcam, inquam, Domine, quãtæ miſericordiæ ſit quod iubes, quantoq́; amore iubes. Agnoſcam etiam quam tuis præceptis obedientiam, & diligentiam debeam: etenim ſi terrenorum regum præceptis tanta cum diligẽtia obeditur, tantoq́; honori ducitur eorum iuſsis parere, quanta par eſt tua iuſsa & obedientia, & ſolicitudine capeſsere, qui es tu Rex Regum, & dominus dominantium? Agnoſcam te cùm inſpiras, qui ſis, & ego cui loqueris, qui ſim: agnoſcam, inquam, te qui iubes creatorem eſse &

cinerem, finem autem præcepti nominis tui sanctificationẽ, cui gloria omnis, & honor debetur. Intelligam etiã præmium, quod ijs qui humiliter, & diligenter tua mandata fuerint executi, in cœlis præparasti. Video quidem, ò cœlestis pater, indignum me esse qui exaudiar, sed si respicis filium tuum vnigenitum, per quem id peto, si eius merita, & quod pro me soluit sanguinis pretium attendas, exaudies orationem meam. Cùm præsertim ille nobis ita promiserit iamiam moriturus, quidquid in nomine eius à te peteremus, nos esse consecuturos. Aequum est itaq; Domine, vt fiat quod ille promisit: cùm præsertim, nisi ita fiat, nos vti debemus voluntatem tuam facere non possimus.

Præ-

PRAEPARATIO AD SAcram Eucharistiam.

QVibus diuina misericordia concessum est, vt sacrosanctum Sacramentum frequentent, hos tribus ante diebus habitationem tanto hospiti præparare non pigeat.

Et primo quidem die supplicandum erit æterno patri, vt per eam charitatem, qua sic dilexit mundum, vt filiũ suum vnigenitum daret, sic etiam mouit patrum sanctorum, Patriarcharũ, & Prophetarum corda, vt filij sui charissimi aduentum magnis precibus flagitarent: quippe qui diuino lumine illustrati, intelligerent in illo vno suam esse salutem positam, perq; horum etiam merita, lachrymas, & desideria, nostra dignetur ad hoc sacrosanctum sacramentum corda præparare, quando veritatis ore dictum est: Nemo potest venire ad me, nisi pater qui misit

gratiam impetret: offerendæ autem ei nouem Angelicæ salutationes.

Prima quidem, commemorando eius desiderium, quo tanquam peccatorum mater Domini aduentũ, adeoq; humani generis remedium tantopere expectauit: simul etiam supplicando, vt ipsius meritis, & Dei, & salutis animarum feruentia desideria consequamur.

Secunda verò, illam ipsius præparationem commemorando, quam habuit semper ad diuinam gratiam: simulq; supplicando, vt nobis à Deo dignam ad sacramentum hoc præparationem impetret.

Tertiam verò offeremus, cum humilitatis eius memoria, qua Dei filium in incarnatione suscepit: atq; vt idem nos eum humiliter recipiamus supplicabimus.

Quartam autem, in eius amoris memoriam, quo sine dolore natum com-

plexa eſt, ſupplicantes vt eum nos itidem charitate amplectamur.

Quinta erit in doloris memoriam, qua de cruce depoſitum ſuſcepit in gremio: petemus verò, vt cum paſſionis CHRISTI ſenſu eum recipiamus.

Sexta verò, in eius fidei memoriam, qua eum quem reſurrecturum ſperabat, in ſepulchro poſuit: petemus verò, vt cum incremento fidei Chriſtum ſuſcipiamus.

Septimam offeremus, ſupplicantes vt per præparationem quam ad Spiritus ſancti aduentum pro ſe, & Eccleſia tota fecit, nobis à Deo gratię incremẽtum obtineat, quò dignè Chriſtum ſuſcipere valeamus.

Octauam autẽ, vt per deuotionem, qua Chriſtum ipſa in Sacramento ſuſcipiebat, nos etiã deuotè ſuſcipiamus.

Deniq; nonam cum offeremus, ſupplicabimus, vt per gaudium & lætitiã,

qua à filio in die Aſſumptionis recepta etiam in cælum, nos itidem Chriſtum cum ſpirituali gaudio recipiamus.

Dies ſecundus.

Secundo die ſupplicandum Chriſto, vt qua charitate dignatus eſt in mundum venire, eumq; morte æterna eripere, nos ſuo aduentu viuificet: quando ipſe dixit, nos niſi eius carnem manducemus, vitam habere non poſſe.

Oratio matutina.

Excita quæſumus Domine potentiam tuam, & veni, vt ab imminentibus peccatorum noſtrorum periculis te mereamur protegente eripi, & te liberante ſaluari. Qui viuis &c.

Toto hoc die in eo ponenda eſt opera, vt Chriſti ſanguine conſcientia noſtra mundetur: eaq; cauſa meditandæ erũt ſeptem ſanguinis Chriſti effuſiones, videndumq; qui nobis ornamenti

deſit

desit, atq; id omne à Christo petendum, quem sumus ipsi hospitio suscepturi: supplicandumq; ei, vt suis diuitijs, diuinoq; cordis sui thesauro paupertati nostræ subueniat. Inde enim expectandum cuiq; est, quoad ad ornãdum domum nostram fuerit opportunum. Petemus verò id his verbis, quæ excitatorij loco esse poterunt.

Excitatorium.

O Rex gentium, & desideratus earum, lapisq; angularis, qui facis vtraq; vnum, veni salua hominem, quem de limo formasti.

Aliud excitatorium.

Esursum agnus mittitur laxare gratis debitum, omnes pro indulgentia vocem demus cum lachrymis.

Vesperi adeunda erit mater Dei, cuius nobis manibus hic panis datus est: orandumq; vt quando hoc sacrum conuiuium in crucis mensa apparatum est, per eos quos sensit ad crucem dolores,

lores, nobis hanc à Deo gratiam impetret; vt filij sui passionis participes simus.

Offeremus verò ipsi quinq; orationes Dominicas, totidemq; salutationes Angelicas supplicantes: efficiat suis precibus apud Deum, vt Christi quinque vulnera in cordibus nostris imprimantur.

Dies tertius.

Die tertio supplicandum Spiritui sancto, vt qua charitate Apostolorum corda, & ad se recipiendum præparauit, & adueniens die Pentecoste repleuit: nostra corda inflammet, atque ita præparet, vt eum toto corde totisque viribus amemus, qui se nobis ex tanta dedit charitate. Id vero hisce verbis petendum.

Oratio matutina.

Mentes nostras, quęsumus domine, paracletus qui à te procedit illuminet, & inducat in omnem sicut tuus promisit

misit filius veritatem. Qui tecum viuit, &c.

Hoc die conandum est, vt eò sint feruentiora desideria, vehementioresq; affectus, quò proprior est solennitatis dies: eorumq; more, qui ostia claudũt, quo possint domum commodius ornare, claudendi erunt sensus, & animæ potentiæ ad interiora reuocandæ: vocandus autem hospes sæpè his verbis.

Exercitatorium.

Veni creator spiritus, mentes tuorum visita, imple superna gratia, quæ tu creasti pectora.

Aliud Extitatorium.

Hierusalem surge, & sta in excelso, & vide iucunditatem, quæ veniet tibi à Deo tuo.

Vesperi oranda erit sponsa Spiritus sancti, & peccatorum mater, perq; eam Spiritus sancti gratiam obtestanda, qua templum Sanctissimæ Trinitatis facta est, nostræ vt parpertati succurrat,

currat, cui ille ſuum ita aduentum promiſit: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus.

Recitanda verò ſepties, Aue Maria, quo dona Spiritus ſancti impetremus.

Ne verò poſt communionem in ingratitudinis vitium incidamus, in gratiarum actione tres item dies conſumemus.

Primus dies.

Primo die agendæ gratiæ patri æterno pro creationis beneficio, quod in communione renouatum eſt: quos enim ſua bonitate ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam crearat, eadem nos in Euchariſtiæ ſacramento renouat, ſuãq; quæ in nobis fuerat peccato deformata, imaginem reformat.

Recitabimus autem verſus hos nouem, & cæleſtes creaturas ad patris noſtri, qui in cælis eſt, laudes in hunc modum

dum inuitabimus.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula.

Benedicite Angeli Domini Domino, benedicite cæli Domino.

Benedicite aquæ omnes quæ ſuper cælos ſunt Domino, & Benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite Sol, & Luna Domino, Benedicite ſtellæ cæli Domino.

Benedicite imber & ros Domino, benedicite omnis ſpiritus Domini Domino.

Benedicite ignis & æſtus Domino, Benedicite frigus & æſtas Domino.

Benedicite rores & pruina Domino, Benedicite gelu & frigus Domino.

Benedicite glacies & niues Domino, Benedicite noctes & dies Domino.

Benedicite lux & tenebræ Domino: Benedicite fulguræ, & nubes Domino.

Hoc

Hoc inquam modo creaturas inuitabimus, vt pro nobis Deo gratias agant, pro illis inquam beneficijs in sacramento præstitis, quorum nos vel verba ista cantici admonent: Fecit enim nos ex hominibus Angelos, ex terrenis cęlestes, effusisq; in nos gratiæ & lachrymarum aquis, admiranda suæ charitatis opera declarauit: Illuminauit sole iustitiæ, vt præsentis vitæ lunam, id est, inconstantiam contemneremus: conuertit cordis nostri frigus in suæ charitatis ardorem, nostrasq; luce sua tenebras depulit: grandinem deniq;, fulgura, & nubes affectuum nostrorum remouit. Ita versus prædicti, non tantum gratiarum actiones, sed etiam monimenta quædam erunt beneficiorum Dei, in Eucharistiæ sacramento acceptorum: si videlicet per verba singula Dei beneficia in sacramento præstita recolamus.

Inter-

Interdiu excitanda mens erit, & hoc ſubinde exercitium ita renouandum.

Excitatorium.

Benedicimus Deum cœli, & coram omnibus viuentibus confitebimur ei, quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

Aliud Excitatorium.

Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt nomini ſancto eius, qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas.

Veſperi ad Reginam noſtram & Dei patris filiam adeundũ, recitataq́; ter ſalutatione Angelica, agendæ ei gratiæ, de præparatione ipſius ad incarnationis myſterium, quo tanquam medio ad nos cœleſtis hic panis peruenit: maximum verò id eſt beneficium, quòd quam ederimus, caro, & quem bibimus, ſanguis ex virgine acceptus

acceptus ſit: quodq́; eius meritis, & precibus, & ad Chriſtum ſuſcipiendũ digne præparemur, & noſtra nobis à Deo peccata remittantur: quare pro omnibus Virgini agendæ ſunt gratiæ.

Dies ſecundus.

Diei ſecundi matutino tempore, Chriſto Dei filio & Domino noſtro de redemptionis beneficio, cuius hoc ſacramentum monumentum eſt, gratiæ agendæ: inuitandaq́; terra ad Dei laudem, quam ſibi Dei filius tanta benignitate factus homo coniunxit: dicendumq́;, Benedicat terra Dominum, laudet, & ſuperexaltet eum in ſecula: aſcendit enim ipſe, aſſumpta terra noſtra, in Caluariæ montem, vt germinaret terra noſtra, quæ ex ſe tribulos, & ſpinas poſt Adami maledictionẽ producere nouit.

Benedicite montes & colles Domino. Benedicite vniuerſa germinantia in terra Domino. Benedicite fon-

res, id est, lachrymæ Domino. Benedicite maria, dolorum ſcilicet, & ſanguinis flumina Domino, qui pro nobis tantis cum doloribus ſanguinem fudit. Benedicite Cete, id eſt, maximi quiq; ſancti, & omnia quæ mouentur in eiuſmodi aquis, id eſt, reliqui iuſti Domino. Benedicite omnes volucres cœli Domino, id eſt, contemplaturi, qui in ſupremo cordis nidificant. Benedicite omnes beſtiæ & pecora, id eſt, peccatores Domino, qui eorum peccata remittit.. Benedicite filij hominum Domino, per quem facti ſunt filij Dei. Hoc inquam modo agendæ erunt Deo gratiæ, recitatis illis quinq; verſibus cantici, quorum iam hic fecimus mentionem.

Excitatorium ad Dei laudem.

Benedicimus Deum Cæli, &c vt ſupra.

Aliud animæ excitatorium.

Benedic anima mea Domino, & no li

li obliuiſci omnis retributionis eius, qui redimidit de interitu vitam tuam, qui coronat te in miſericordia, & miſerationibus.

Veſperi adeunda Regina, & Domina noſtra Dei mater, recitataq; ter Aue Maria, agendæ ei gratiæ, quod lacte proprio, magniſq; laboribus panem hunc nobis ad victum dederit, in Crucis ara pro nobis tanquam propoſitionis panem, atq; in altari in noſtrum & remedium, & leuamen æterno patri offerendum, atq; in ſacrario ad ſolitudinis noſtræ conſolationem reponendum. De his inquam atq; alijs nobis in ſacramento eius interceſſione collatis beneficijs, erunt Virgini agendæ gratiæ.

Dies tertius.

Tertio die agendæ gratiæ de beneficio adoptionis, & regenerationis, eiuſq; in ſacra communione confirmationis. Eſt enim hic verè panis filiorũ,

non mittendus canibus, id est, *ijs* qui ad peccatorum vomitum reuertũtur. Est inquam panis, quem cum comedimus augetur in nobis adoptionis spiritus, in quo clamamus Abba pater. Est etiam fons, in quo renouatur animæ sicut aquilæ iuuentus sua, id est, quam in baptismo accepit pulchritudo atq; innocentia: augentur enim huius panis vigore virtutes, & fides, & dona reliqua, quæ animæ in baptismate infusæ faciunt eam esse Israel.

Benedicat igitur Israel Dominum, laudet & superexaltet eum in secula. Cumq; anima se totam cum hac hostia, & sacrificio sacerdotum more Deo offerat, eiusq; virtute ex illorum numero serui simus, quibus dicitur: Euge, & intra in gaudium Domini tui (est autem Domini gaudium, se nobis in Eucharistiæ sacramento tantopere communicare, sunt enim ipsius

deli-

deliciæ esse cum filijs hominum.) Benedicite sacerdotes Domini Domino. Benedicite serui Domini Domino. Benedicite etiam spiritus & animæ iustorum Domino : facit enim hoc sacramentum veros adoratores , qui Deum in spiritu & veritate adorent, vnumq; cum Deo sint charitatis vinculo , eorumq; animæ vt sint sedes sapientiæ efficit . Benedicite sancti & humiles corde Domino , per quem sancti sunt , quiq; ad ipsos tanta cum humilitate descendit. Benedicite Anania , Azaria , Misael Domino , id est, tres animæ potentiæ , quas tanquam tres illos pueros ab incendio liberauit suæ gratiæ rore : intellectum quidem ab ignorantia & errore : memoriam autem ab ingratitudine & obliuione : a tepiditate vero & malitia voluntatem . Laudate ergo & superexaltate eum in secula . Benedicamus patrem & filium , cum sancto

ſpiritu, laudemus & ſuperexaltemus eum in ſecula. Benedictus es Domine in firmamento Cęli, laudabilis & glorioſus & ſuperexaltatus in ſecula.

Excitatorium ad laudem.

Benedicamus Deum Cæli, &c. vt ſupra.

Excitatorium animæ.

Benedicite Domino omnia opera eius, in omni loco dominationis eius. Benedic anima mea Domino qui replet in bonis deſiderium tuum, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.

Veſperi miſericordiæ Reginam, & Spiritus ſancti ſponſam adibimus: eiq; recitata ter ſalutatione Angelica, gratias agemus, quod charitate maxima redemptionis noſtræ cauſa filium patri in Cruce obtulerit. Quod ſi homines his quorum opera redempti ſunt, & ſeruitute liberati, magna ſe intelligunt obligatione deuinctos, matri huic miſericordiæ, quæ pro libertate

no-

noſtra carnem ſuam, ſuum ſanguinem, amorem, vitam, bonum denique omne pro nobis dedit, quantum quæſo debemus? aut pro his atq; alijs in nos ab ipſa collatis beneficijs, quas poſſumus quæſo grates perſoluere? non id quidem opis eſt noſtræ, ſed quas poſſumus tamen (nam quas debemus non poſſumus) & Sanctiſſimæ Trinitati, & Beatiſſimæ Virgini & ſanctis omnibus referamus.

AMEN.

TRACTATVS

QVO SPIRITVALIS

quædam exercitatio, ad nostri cognitionem comparandam in ſeptem dies hebdomadæ diſtributa continetur.

PROLOGVS.

NE ex illis ſimus qui acceperunt in vanum animã ſuam, duo ſunt nobis frequẽter conſideranda; quid videlicet Deus erga nos fecerit, quid etiam

etiam nos erga Deũ faciamus: vt diuturna meditatione iſtarum rerum ad cor conuerſi cum vtilitate, infirmitatem noſtram agnoſcamus; & ingentia quæ quotidie à Deo accipimus beneficia, & eundem Dominum totis viribus, omniq; conatu diligamus in hac vita, vt eodẽ poſtea in perpetua illa perfruamur. Hæc exercitatio in ſeptem partes diſtribuetur, vt ſingulis hebdomadæ diebus ſingulæ etiam partes reſpondeant. Ad calcem item cuiuſcunque partis, breuis quædam oratio proponetur: aliquot præterea ſcripturæ verba, quorum frequenter memoria reuocata, toto

to illo die ad meditationem excitemur, illi exercitationi in materiam propoſita adiungegentur: quæ propterea verba, poſthac excitatorem nuncupabimus. Qua ex re fructum ille ſane percipiet, qui in eadem ſe diu exercebit. Vt enim incaleſcit qui ad ignem accedit, ſic qui ad diuini amoris flãmas orando piè vel meditando accedit, inflãmetur neceſſe eſt. Age ergo anima deuota, Deo excitare, id enim tibi proponitur, quod beatorum Seraphim officium eſt, hoc eſt, ſine intermiſſione diligere: id nobis cõcedat Dominus; Amen.

Præparatio ante exercitium.

COnfeſſione interna conſcientiam examinet, dolorem peccatorum pro viribus habere ſtudeat, ſacram confeſſionem proponat, coniungat orationem Dominicam cum Angelica ſalutatione: preceturq́; Chriſtum Dominum, vt diuinæ cognitionis lumine, igneq́; ſui amoris animam ſuam ita colluſtret, atque inflammet, vt ſuis viribus diffidens diuina bonitate nitatur, & eò etiam quòd hanc ſuam miſeriam Redemptori noſtro præſentem, & ab illo æterni Patris oculis oblatam fuiſſe intelligat. Et ita ad orandum ſibi gratiam concedi humiliter poſtulabit, his verbis: Quia non poſſumus cogitare aliquid ex nobis tanquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt, veni creator ſpiritus, mentes tuorum viſita, imple ſuperna gratia quæ tu creaſti pectora.

Die

Die Lunæ.

Quid Deus erga nos? perpendere me antequam essem nihil fuisse, ab eo me fuisse procreatum, ab eodem vt essem accepisse.

Quid nos erga Deum? vt à tanta illa gratiæ dignitate mea culpa exciderim, & quod ipsius manibus constructum fuerat, meis destruxerim.

Quid Deus erga nos? vt me ad suam imaginem & similitudinem conformauerit.

Quid nos erga Deum? vt ipsius imaginem ac similitudinem infecerim: vtq; vili pretio adductus, tantæ rei fecerim iacturam.

Quid Deus erga nos? vt quò me creauerit, nullum aliud tanti operis pretium à me exigat, quàm vt se mihi donet.

Quid nos erga Deum? cùm id quod à me exigit tam sit mihi vtile, ego tamen

tamen nihil ab eo volui, nisi ipsum fugere, ab eodemq́; discedere, quasi separatus ab eo viuere possem.

Consideratio.

Vltimo loco perpendere eius benignitatem, qui cum nosset qualis futurus essem, humanam naturam induit, vt mea crimina ipsius sanguine luerentur. Atq; ita finem impones meditando hoc incarnationis mysterium, gratias agens pro tanto beneficio.

Oratio.

Agnoscam quæso domine creator cœli & terræ, quàm bonus mihi tu, quàm malus ego ipse mihi sim: vt videns me destruere quod construis, delere quod in me depingis, eo nomine perpetuas mecum geram inimicitias, quousq; tua misericordia me constrin-

ſtringat, & ab omni crimine coerceat: ſic enim fiet, vt tu omnia in me opereris. Ergo Domine, cùm tu ipſe dicas: Pater meus vſq; modò operatur, & ego operor, operentur obſecro in me manus tuæ, & manus peccatoris non moueat me, vt clarificent te opera tua, & ex illis in cœleſti curia Angeli glorificent te.

Excitator.

Perditio tua ex te Iſrael, auxilium autem tuum ex me.

Die

Die Martis.

Quid Deus erga nos? vt me ex terra procrearit, quo me puluerem & cinerem agnoscerem, iustusq; essem meæ indignitatis æstimor, & ideo vere egenus, & pauper à Domino misericordiã semper efflagitarem.

Quid nos erga Deum? vt hoc beneficio abusus consulto a meæ indignitatis aspectu oculos remouerim, viuens quasi immortalis, a meæ imbecillitatis memoria animam auocarim: cum tamen ab eius recordatione tantus fructus proueniat.

Quid Deus erga nos? Quid in meo est capite? quid ex ore, oculis, naribus effluit? stomachus vero quid est nisi sentina quædam? quid amaritudo fellis, & vniuersi corporis corruptio, vt hæc iusto iudicio æstimem, & meam conditionem agnoscam?

Quid nos erga Deum? vt capiti puluinos molles subiecerim: hanc mei

corporis fæditatem, quam delicatè, tractauerint, quanta temporis iactura, quo fructu; vt vermibus pararẽ escas.

Quid Deus erga nos? quid post mortem futurus sim, vt corpus in fœtorem vertetur, vt ab omnibus desereretur. Quæ omnia Deus fecit, ne in re tam vili & caduca, amorem meum collocarem.

Quid nos erga Deum? iniquus fui qui pulcherrimam animam malè tractauerim, vt fœtido corpori indulgerem: qua ex re quibus stimulis in mortis articulo compungi debeo: deniq; quam male in mortali corpore amorem fixi, & immortalem animam neglexi.

Consideratio.

Perpende tanta hac naturæ nostræ fęditate benignissimum Deum non fuisse deterritum, quo minus eam susciperet, & ad tot labores & acerbitates nasceretur. Et ita in meditatione myste-

mysterij Natiuitatis finem facies, ob tantum beneficium gratias agendo Deo.

Deo.

Domine quis est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum? Si tua beneficia ille non cognouit, quia nec suam miseriam cognoscat tandem quæso mala quæ gessit, quia suæ fuit oblitus miseriæ. Intelligat se non intellexisse falsi honoris specie deceptum. Quapropter à te clementissime Domine peto suppliciter, vt tua ope adiutus putredini dicam, pater meus es tu, & soror mea verminibus, & vere intelligam, teipsum mihi adiutorem, te refugium esse, qui cæli & terræ verum es bonum: cuius manibus opus manuum tuarum me totum committo, ne me quæso despicias. Domine. Fac vt vere possem dicere, pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem as-

ſumpſit me, cui debetur omnis gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Excitator.

Quaſi putredo conſumendus ſum, & quaſi veſtimentum, quod comeditur à tinea:

Die

Die Mercurij.

Quid Deus erga nos? perpendere quanto amore meam animam tribus potẽtijs ditauerit, vt mihi memoriam cõcesserit, vt tot beneficiorum recordatione ipsum diligerem, & tantæ bonitatis memoria repetita delectarer.

Quid nos erga Deum? Quibus in rebus meam memoriam versari sim passus: quam sit oblita suscepti beneficij: quam deberem erubescere, quod res tam turpes in eam condiderim: quodq; tam sim diligens, vt ea in hoc vas stultus inferam, quæ mihi post afferant interitum.

Quid Deus erga nos? vt menti lumen prætulerit, vt veritatis lux tenebras depelleret, semperq; diuinæ misericordiæ immensum pelagus contemplarer.

Quid nos erga Deum? vt defectu cognitionis intellectum excæcauerim diuino ribellis lumini: vt vere possim

cum Dauid dicere : Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderem.

Quid Deus erga nos ? vt voluntati eam facultatem inseruerit, qua percipiebat diuini amoris dulcedinem: vt ea mihi quasi arrha quædam sit æternæ felicitatis, & mei arbitrij libertate, ac Christi meritis Deum amans, Deus quodammodo fiam.

Quid nos erga Deum? vt meam voluntatem passus sim esse mancipium rerum, quæ tam mihi sunt acerbæ, & molestæ : & quidem quam vili me ipse vendidi, quid perdidi, quid obtinui? perdidi vitam, lucrifeci mortem, consors diuinæ naturæ esse desij, & dæmonis feci me vile mancipium.

Consideratio.

Perpendere Christum voluisse circuncidi, & in tam tenera ætate pretiosissimum sanguinem fundere: propterea quod ego nolui in meis potentijs

tijs ſuperflua reſecare. Et ita in meditatione iſtius myſterij finem imponere orationi debeo.

Oratio.

Quid Domine in caducis rebus reperire potuit mea memoria, vt illis tuum locum daret? quid præter te aſſequi potuit mea intelligentia dignum, quod intelligeret? Quid præter te voluntas mea reperire potuit dignum, quod amaret? Dolor vere eſt non amor quicquid præter te diligitur. Ergo quando ex præpoſtero voluntatis amore, & intellectus obſcuratus eſt, & memoria oblita tui: tu Domine propter te ipſum, amaritudinem quæſo infunde omnibus ijs quæ præter te diligo, vt ſic ea refugiam, teq; ſolum diligam, qui meus amor eſſe voluiſti. Amen.

Excitator.

Retribuebant mihi mala pro bonis, & odium pro dilectione.

Die Iouis.

Quid Deus erga nos? vt mihi oculos dederit, vt ex creaturarum pulchritudine eius, qui eas donauit amorem elicerem, eumq; in omnibus quæ oculis ſeſe offerunt perpetuo diligerem.

Quid nos erga Deum? vt oculis meis hoſtibus eius aditum patefecerim, & creaturarum pulchritudine abuſus, quaſi quidam Baſiliſcus aduerſus me, & contra proximum meum, habenas concupiſcentiæ laxauerim.

Quid Deus erga nos? vt mihi aures conceſſerit: vt vocis ſponſi audita dulcedine, anima mea quodammodo liquefieret.

Quid nos erga Deum? vt tanquam Aſpis ſurda cauda aures obſtruxerim, ne ſanctas inſpirationes audirem, quas tamē aures murmurationibus aperui.

Quid Deus erga nos? vt mihi odoratum conceſſerit, quo odorum ſuauitate, qui afflantur è floribus excitatus

tus ipſum laudarem, & in odorem currerem vnguentorum eius: florum ſuauitas me potius ad terrenas voluptates illexit, & cum peccatoribus dixi: Coronemus nos roſis antequam marceſcant: deſerui veſtigia pedum Domini, & rerum fętore captus erraui.

Quid Deus erga nos? Quanta liberalitate varios ſuauiſſimoſque cibos ſuppeditarit, quorum dulcedine expleto guſtu donatoris amorē cognoſcerem, & ſpiritualiter guſtarem quam ſuauis eſt Dominus.

Quid nos erga Deum? immenſa gula voracis draconis naturam indui, & tantum beneficium in perniciē meam conuerti: ex quo verum ſpiritualium rerum guſtum amiſi, & fel peccatorum melle dulcius ſum arbitratus.

Quid Deus erga nos? dedit manus, vt ea operarer, quæ gaudium atq; lætitiam angelis afferrent, quæ in ipſa

morte

morte me ſequerentur, nec prius deſererent, quam in beatorum eſſem numerum cooptatus.

Quid nos erga Deum? manus meæ fęditatem operatæ ſunt: tantum abeſt, vt angelis gaudio fuerint mea opera: vt iuſtos potius ingenti affecerint dolore: deniq; ea ſum operatus, quorum conſortium vereor, & quæ me damnationis reum faciunt.

Conſideratio.

Perpendere Dominum, vt meorum criminum pęnas lueret, in deſerto a ſpiritu ductum pro mea gula ieiunaſſe. Et in hoc myſterio meditationem occupabo.

Oratio.

Domine quid dicã de oculis meis? quibus tanquam follibus cum ex creaturarum aſpectu accendere deberem ignem amoris tui, iiſdem potius inferni in me ignem accendi, tot videlicet deprauatis cupiditatibus.

Quid

Quid dicam de mearum aurium ſurditate, quas miſerorum vocibus patere nolui? conſiderabo cuius rei gratia conceſſa ſit mihi lingua, & quibus in rebus eadem ſim vſus. Quomodo recenſere potero, quarum potiſſimum rerum ſuauitate me capi permiſerim? quid dicam de operibus manuum mearum? quid reſpondebo, cum ſim ego ipſe qui feci? Quo me vertam neſcio: nam licet ſolus ceciderim, non ſcio tamen ſolus exurgere. Vere amici, & proximi mei deceperunt, & deſeruerunt me, & propterea cor meum conturbatum eſt, & dereliquit me virtus mea Reſpice ergo, Domine vnicum refugium meum, afflictionem meam, & propter tuam bonitatem fer opem huic miſeriæ. Conforma Domine ſenſus meos ad tuam voluntatem, tuamque gloriem, ad quam creaſti eos. Amen.

Ex-

Excitator.

Aſcendit mors per feneſtras, ne ambuletis in vanitate ſenſus.

Die

Die Veneris.

Quid Deus erga nos? vt mihi peccāti creaturarum obſequiū non ademit, vt vitam vireſq; tribuit, quibus ego tamen ipſum offendebam.

Quid nos erga Deum? Non modo non me creaturarum vſu cognoſcebam indignum, ſed potius ſi quid deerat conquerebar, nec ad aliud vitam optabam, & vires, quam vt meæ indulgerem voluntati: nec mirabar terram meorum ſcelerum pondus ſuſtinuiſſe.

Quid Deus erga nos? ſua protectione à viſibilium & inuiſibilium hoſtium manibus eripuit me, in quo etiam vt in Caim ſuum poſuit ſignum, ne videlicet dæmones ex me tot criminum pœnas reperent.

Quid nos erga Deum? Quos hoſtes vitare debui, eos ipſos quæſiui: illis me peccando tradidi, quibus mors mea cordi eſt: in eorum ſocietate ſecurum, in morte deniq; me viuum arbitrabar.

Quid

Quid Deus erga nos ? vt me per amicos admonebat, per concionatores docebat, instruebat per Angelos, aliorum funeribus excitabat: illudq; vero offerebat, quod ego impetrare votis omnibus nunquam meruissem.

Quid nos erga Deum ? clausi aures amicorum consilijs: cor concionibus, & inspirationibus: oculos à memoria mortis auerti, vt ei parerem tyranno, qui neq; aliud potest, neq; aliud potest, neq; aliud vult, quam me acerbissimis pœnis afficere: & regem cœlestem deserui, qui, vt me ab illis liberaret eas, ipse in se pertulit sponte.

Consideratio.

Perpende Deum vt me à morte liberaret, acerbissimam crucis mortem pertulisse. Et hoc mysterium meditationis materia esto.

Oratio.

Quid Domine in te reperi, vt te persequerer ? quid in me, vt me diligerem?

Quid

Quid tu à me cum peccantem tolerabas, vel quid ego à me ſperare poteram cum te offendebam? Vere infinita eſt tuæ miſericordiæ multitudo. Hæc me obſecro Domine ad tuum amorem alliciat: hæc mihi vt in tuo obſequio permaneam perſuadeat: hæc me ad tuas laudes hortetur, vt creatione ſum, ita ſim totus tua gratia tuus. Amen.

Excitator.

Quid eſt quod debui vltra facere vineæ meæ, & non feci? an quòd expectaui vt faceret vnas, & fecit labruſcas.

Die Sabbati.

Quid fuiſſet erga me faciendum Deo? Merito memoria quæ Dei obliuionem ſibi ſempiternis pœnis luendam fore recordaretur: vt intelligentia tot ſceleribus commeruit pœnam eandem, vt illo miſero ſtatu cognoſceret remedia, quibus in hac vita ſe potuiſſet ab illis pœnis liberare: quantus porro voluntatis dolor, quæ hic noluit aliqua ex parte mortificari, ſi ſe vidiſſet in inferno penitus ac ſine fine mori.

Quid debuiſſem facere erga Deum? vt metuere deberet memoria, ne vnquam poſthac in Dei obliuionem incideret: quam deberet in poſterum eſſe ad diuinum obſequium ſolers, & perſpicax mea intelligentia, quam voluntas in eiuſdem amore ardens, & inflammata: me deniq; vt cum debe-

rem remedium adhibere, denuò tamen nouis sceleribus, nouis etiam pœnis obligatum in inferno colloc: m.

Quid fuisset erga me faciendum Deo? quam graues oculis meis, & formidabiles tenebræ essent futuræ & & aspectus dæmonum: quam horribiles auribus gemitus damnatorum: quam intolerabilis naribus inferni fœtor: quam amarus gustui calix tormentorum: quam crudelis tactui æternus ignis.

Quid debuissem facere erga Deum? ijs ad meam salutem perspectis, de nulla aduersitate quæ occurrat, mirari mei oculi iure poterunt: nullam aures infamiam, aut conuitium: nullum fœtorem odoratus respuere: nullam gustus amaritudinem: manus deniq; hunc nostrum si opus esset ignem non extimescerent, vt illum sempiternum vitare possent: sed ego stultus labores omnes in illud tempus reijcio, in quo

omnis

omnis labor æternus eſt.

Quid fuiſſet erga me faciendum Deo? ſuæ gratiæ protectione à peccato me præſeruat, & conſequente ab inferno, à quo me ſingulis momentis liberat. Quoties illi debeo hanc æternæ pęnæ liberationem? quoties de integro me ipſum mihi reddidit?

Quid debuiſſem facere erga Deum? ſolicitus quæro illis me vinculis charitatis exoluere, vt ab illis liber in præceps ruam. Poſſum ne ego recenſere, aut meminiſſe quoties hoc à Domino beneficium acceperim? & tamen denuo me eius hoſtibus trado.

Conſideratio.

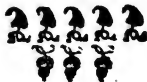
Perpendere Dominum ad inferos deſcendiſſe, vt Sanctos patres inde educeret, eoq; tempore eius corpus in cruce pependiſſe, ſub qua beatiſſima Virgo manebat. In quo myſterio finem impones meditationi.

Oratio.

Vere possum Domine dicere, quia repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. O quoties à mortis me faucibus reuocasti! quoties in easdem me miser induxi! Ergo Domine, si mea omnia in meum spectant interitum, si tua omnia mihi vitam afferunt, cognoscam quæso me, vt me ipse fugiam: cognoscam quæso te, vt me totum tibi dedam, cuius sola clementia & me creauit, & toties ab interitu liberauit. Amen.

Excitator.

Nisi quia Dominus adiuuit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea:

Die

Die Dominico.

Quid Deus erga nos? vt nobiſcum ipſe ſit, in quo viuimus, mouemur, & ſumus: vt nos dormientes tueatur, vt nullo tempore derelinquat.

Quid nos erga Deum? quantum mouere me hoc debuit, vt eius pęnitentiam ſuſciperem, & eum diligerem, qui tam propè, & perpetuus mihi comes eſt: & tamen dum hæc ipſe facit, ego multa admiſi ſcelera, & flagitia.

Quid Deus erga nos? videt mea crimina is qui omnia videt, & remedium meis malis quærit.

Quid nos erga Deum? oblato remedio non vtor, quin meæ cupiditati modis omnibus cupio ſatisfacere.

Quid Deus erga nos? poſt hæc tamen omnia ſuauiter diſponit, vt virtutes inſerat in animum, occaſionem captat.

Quid nos erga Deum? tanta boni-

tate & patientia quod ille plantauerat, ego momento temporis eradicaui ac perdidi.

Quid Deus erga nos? ne euellam iterum eas, Deus conseruat humilitate, & confusione mei: vt ijs quasi radicibus nixæ virtutes, in me perficiantur & perseuerent.

Quid nos erga Deum? licet diuina misericordia eas non eradicauerim, permitto tamen arescere, & tot deprauatis cupiditatibus obruo, vt merito mirari debeam, si quando eas post tot impedimenta in me reperio.

Quid Deus erga nos? dum sum in gratia, amore se mihi tradit: & vt charitatem in me aleret, sui sanctissimum Eucharistiæ sacramentum instituit: deniq; in omnibus se mihi donare vult neq; à me aliud exigit, quam vt ipsum recipiam.

Quid nos erga Deum? tot noxijs distractus rebus in hanc vnam tam

salu-

ſalutarem animum non intendo: ingrato animo Angelorum panem mihi oblatum reſpuo, vt nihil aliud facere videar, quam impedire bona eius in me collata.

Conſideratio.

Perpende ipſum reſurrexiſſe: & quantum debeamus æterno patri, quod ea vulnera, quæ nos fecimus, ipſe glorificauit. Conſidera item ipſum ad patris ſedentem dexteram noſtris operibus honorari, timendumq; eſſe vehementer eius iudicium, ſi ea praua ſint, permagni autem noſtra referre, ſi ipſum ſemper præſentem habeamus. Atque hoc meditationis eſto materia.

Oratio.

O altitudo infinitæ ſapientiæ, verè in mari via tua, & ſemitæ tuæ in aquis multis, & veſtigia tua non cognoſcentur. Quam deberem mirari, cum in me bonum aliquod deſiderium eſſe video: multo vero magis cum illud exercere

incipio:

incipio: ſummè deniq; ſi expletum. Mirum eſt te in tam ſterilem terram iacere ſemina, & ex tam infructuoſo ſolo fructus colligere. O ſi cognoſcerem Domine me ſemen tuum perdere, quod in animam iacis, & cum primum germinat illud conculcare pedibus, & cum iam albeſcit & ad maturitatem peruenit conuellere, vere in omnibus humiliarer, & ex tuis operibus bonis, quæ in me video, ſummopere confunder. Da ergo mihi Domine propter te ipſum, & propter tuam bonitatem, vt hæc agnoſcam, vt ex eo ſanctiſſimum nomen tuum glorificetur in ſecula ſeculorum. Amen.

Excitator.

In me eras, te ego te non cognoſcebam: ſero te cognoui bonitas infinita, ſero te cognoui.

TRA-

TRACTATVS
SVPER CANTICO trium puerorum, cuius initium est: Benedicite omnia opera Domini Domino.

ARGVMENTVM.

ERITO quidem Deum ob id laudamus, ꝙ creauerit cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt; ſed non minus pro his laudandus eſt, quæ in ſe homo tanquam in mundo quodam continet. Sunt enim, ſi quis diligenter aduertat

tat, in hominis anima reliquarum creaturarum virtutes, atq; operationes ſpiritualiter. Quãobrem in huius cantici eñarratione id agemus, vt ex animi interioribus eliciamus Dei laudes: nõ minus, vt ſperamus, Deo gratas futuras, quam ſi ex rebus exterioribus, quæ nos quod ſint viſibiles facile ad Dei laudes excitant, ipſum laudaremus. Erit quidem res hæc quã ſuſcipimus ſatis difficilis: nec.n. facile eſt reperire in anima dies, & noctes, lucẽ, & tenebras, cęlũ deniq; & terrã: ſed nihil minus putamus fructus ex ea ad Dei gloriam, & laudem perceptũ iri, ſi nos modo diuina gratia non deſtituat.

Bene-

BENEDICITE OMNIA *opera Domini Domino.*

SI non sufficis anima mea benedicere Domino, pro vno solo eorum, quæ in te misericordia sua operatus est, quomodo possis eum pro omnibus operibus suis laudare, de quibus, eos qui scribi possent libros nec ipse mundus capere posset? nec id mirum, quandoquidem operibus innumeris, innumeræ & laudes debentur. Quid ergo facies anima mea? aut quomodo tantas res tantula ipsa laudibus persequi possis? Incipe tamen, & Deum in quinq; saltem operibus lauda, quando omnia eius opera laudare pro dignitate non sufficis. Primum igitur lauda, quod tanta cum perfectione, tum pulchritudine, mundum condiderit: eumq; quod magis laudare debeas, condiderit tibi: teq; quod illa benefi-

cia ſuperat, ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam fecerit. Deinde, quod non ſolum te tibi dederit ex nihilo creando: ſed & ſe ipſe pro te tanta ex miſericordia redimendo tradiderit. Tertio propter reconciliationem, ſine qua parum reliqua profuiſſent, ſi te inquam, vbi in peccatum incidiſti, dæmonum laqueis non exoluiſſet, præueniendo gratia ſua, & te mirabiliter liberando. Reputans igitur tecum, & animo ſedulo verſans, quoties tibi, atque alijs peccatoribus eiuſmodi beneficium Deus præſtiterit, incipe Canticum & dic. Benedicite omnia opera Domini Domino. Laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Vere, vt ſcriptum eſt: Magnificata ſunt opera Domini, nimis profundæ cogitationes eius. Quarto pro amore, quo animam impaſſibilem quodammodo reddere ſolet. Videre enim eſt, qui Deum perfecte amarunt, quantum frigore, ca-

lore

lore, laboribus, & varijs tribulationibus afflicti, non solum hæc vsque ad mortem passi sint: sed ea omnia magno etiam cum desiderio, magnaq; cum iucunditate tolerarint. Postremo pro sanctis desiderijs, quibus facit plerumq; vt qui martyres re ipsa non sunt, martyrij tamen meritum consequantur. Tanta est sanctorum desideriorum vis coram Deo, qui voluntatem quandoq; acceptam fert sine operibus. Quis igitur possit, aut sciat Dei laudes dicere, præsertim in terra aliena, in qua miseri exulamus? quis inquam possit opera Domini pro dignitate laudare?

Benedicite Angeli Domini Domino.

Angelos possumus dicere superiores animæ potentias, quæ reliquis magis sunt ad diuinas laudes idoneæ: vt potentiæ in quibus sanctissimæ

mæ

ſimæ Trinitatis imago ſit. Laudet itaq; anima mea memoria ſua Deum ſuum, cuius, ſi quid in rebus dulce eſſe poteſt, eſt certe dulciſſima recordatio, quemadmodum ſcriptum eſt: Renuit conſolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus ſum. Laudet intellectus relinquendo terrena, & cęleſtia ſedulo quærendo, vt abſcondita ſit vita noſtra cum Chriſto, & conuerſatio noſtra in cęlis ſit. Laudet voluntas toto corde, totiſq; viribus. nec enim in aliud creata eſt, quam vt Deum amando quæreret, & inuento frueretur. Id quoties feçeris, anima mea, tribuſq; his potentijs Deum laudaueris (vt debes) eris tanquam Angelus Dei. Quod ſi te à Deo peccato ſeparaueris (quod tibi magnopere cauendum, & timendum eſt ne contingat) boni Angeli nomine, & dignitate amiſſa, in Luciferi ſocietatem tranſibis, qui nunquam ad amiſſas Dei laudes eſt rediturus: tu

vero

verò dum viuis in carne, redire potes, merito sãguinis immaculati Agni, qui nobiſcum multò aliter quàm cum Angelis agere in hac parte dignatus eſt. O quàm eſt æquum omnes vt Angelos inuites ad Deum, vel ob hoc vnũ admirabile opus, pro quo ei infinitæ gratiæ debentur, aliqua ſaltem ex parte laudandum.

Benedicite Cœli Domino.

Quos alios dicimus cœlos in anima ſeu mundo iſto minori, quam miſericordias Domini: quibus vt cælum terram vndiq; cingit & tegit, ita animam ipſe protegit? ſicuti ſcriptum eſt: Miſericordia domini plena eſt terra, & quidem ſicut cœlos extendit vt pellem, ita in animas noſtras pellibus hiſce corporum cinctas, miſericordias ſuas diffundit: vtq; cor lætificat, atq; dilatat cœli aſpectus, ita confirmat ani-

mam, & consolatur memoria misericordiarum Dei.

Benedicite aquæ omnes quæ super cœlos sunt Domino.

Quanquam sunt multæ super terram aquæ, non ascendunt tamen super cœlos, nisi iustorum lachrymæ diuini amoris calore expressæ. Hæ sunt namq; quæ Angelos lætificant, & de quibus scriptum est: Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. Sunt quidem & lachrymæ aliæ, quas plerumq; excutiunt sensualitatis amor, & terrenarũ rerũ affectus: sed istæ non modo nõ ascendunt, sed in infernũ vsq; rectà descendunt. Lauda itaq; anima mea Dominum, pro aquis his, quibus iustos tanquam pane cibat, facitq́; vt ea cuncta despiciant, pro quibus peccatores flere consueuerunt. Sunt autem illæ tanta consolationis causa his, qui per-

percipiendum à se sperant earum fructum in cęlo, cum absterget Deus (vt est in Apocalypsi) omnem lachrymā ab oculis ipsorum: vt nec sine ijs quietem capiant, nec cibum, aut somnum, sed eis semper comitati Dominum benedicentes in cœlum spiritu ascendāt.

Benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Vt magnum quiddam est, & admirabile, creasse cęlos cum aquis, de quibus diximus, nec minus mirum atq; laudabile, vim tantam & ordinem talem posuisse in eorum motibus: ita nobis laudandus est Deus pro ea virtute, qua ab ipso accepta, anima amoris affectibus se ipsa mouere potest: vtq; nobis non solum Deus cęlos dedit, sed & virtutem etiam ijs quibus mouerētur: ita animæ non tantum aquas dat, sed mouet etiam vt eas à se desideret

illa & petat. Id ꝙ vt intelligas, anima mea, quanti faciendum ſit, aduerte, ꝙ vt neminem ſanabunt aquæ piſcinæ, de qua eſt in Euangelio, niſi ab Angelo prius motæ, ita nec lachrymis animas ſanas reddi, niſi Spiritus ſancti virtute illæ exprimantur.

Benedicite Sol & Luna Domino: benedicite ſtellæ cęli Domino.

Tres videre eſt in hoc verſu claritates, Solis nimirum, Lunæ, & ſtellarum: quæ ſunt certe omnes laude dignißimæ. Intellige vero tu anima mea ſolis iuſtitiæ Ieſu Chriſti Domini noſtri ſplendorem ac lucem, qua te cęcam, naſcendo & moriendo pro te, cognitionis ſuæ luce perfugit. Claritatē verò lunæ intellige ſanctorum exempla, quæ, dum in huius ſeculi tenebris agerent, nobis clarißima reliquerunt. Vt vero in luna eſt alias intenſior lux,

alias

alias vero remissior: ita non omnes eadem luce sancti resplendent. nam cęteros tanquam plena luna beatissima Virgo virtutum magnitudine, atque splendore longe antecellit: estq; in cęteris, prout videlicet Dominus illorum quenq; illustrare dignatus est, splendor inęqualis. Laudandus præterea est Dominus in stellis, id est, ea luce, qua peccatores ex inferni tenebris eripit. Multi enim sunt, quos, cum negligenter vixerint, morituros tamen sua gratia ita illustrare dignatur, vt feliciter vitam claudant. tanta est Dei pietas erga indignos, quos, cum eorum tamen iniquitas suppliciū mereatur, sua misericordia plerumq; illustrat. Vt enim à sole isto visibili & luna, & astra reliqua lumen accipiunt: ita à sole iustitię & iusti omnes, & peccatores ēt illustrantur.

Benedicite imber & ros Domino.

Vt gignitur tum imber, vbi in mediam aeris regionem vapores eleuati fuerint: ita ſpirituales aquę tum demum generantur, cum eorum qui in terris vitam degunt, deſideria in cęlum conſcenderint. Laudabis verò in rore Dominum, qui quemadmodum ſolet mane rore demiſſo refrigerare terram, noctis calore depulſo: ita poſt tribulationis noctem, tanquam mane, diuinæ conſolationis rore ſpiritum, vt poſſit aſcendere in montem Domini, recreat atq; lętificat.

Benedicite omnis ſpiritus Dei Domino.

Intellige per ſpiritus hos, id eſt, ventos, Spiritus ſancti dona: ſine quibus, nec magis viuere poteſt anima, quam ſine reſpiratione corpus, nec in por-

portum nisi ijs flantibus animę nauis aliquando peruenire. Hęc enim audaces nimium animas timidas reddunt, faciuntq; ex duris pias, sapientes ex rudibus: postremo ex debilibus fortes reddunt.

Benedicite ignis & aestus Domino.

Benedicat Domino anima quam illius ignis flamma incendit, de quo à domino dictum est: Ignem veni mittere in terram: diuini nimirum amoris ignem. Quod si vel pro scintilla vna summè laudandus est: quantas quęso laudes ei debemus, cum fuerit amor vehementissimus, nempe in morte, qua se charitatis vix maximè prodit? Vt ęstum hoc loco possimus intelligere vehementissimum charitatis ardorem, quo incensus Laurentius, & reliqui Martyres ea fecerunt, pro qui-

bus à nobis Deus nunquam ſatis dignè laudari poſſit.

Benedicite frigus & æſtas Domino.

Vt non ſolum neceſſarius eſt calor ad fructus colligendos, ſed & frigore opus eſt, quo compreſſa terra eos ferre poſſit: ita nobis non tantum opus eſt diuino amore: ſed illud eſt interdum neceſſarium, vt nos frigidos etiam quādoq;, experiamur: quo non ſolum magis agnoſcamus, quid differat ſtatus vterq; cum nimium incaleſcimus amore, & cum nimio algore frigeſcimus: ſed eo diligentius contendamus ad ignem accedere quo magis frigemus: vt qui intelligamus, eo magis neceſſarium eſſe nobis calorem, quo fuerit frigus intenſius. Ita omnipotens Dominus, qui omnia ſuauiter diſponit, & plerumq. calorem dat, & interdum etiam frigidos nos eſſe

esse permittit: idq; ad gloriam suam & rem etiam nostram, vt diximus.

Benedicite rores, & pruina Domino.

De verno rore supra dictum est: nunc de hyemis rore atque pruina, quæ nox (vtpote longior, adeoq; frigidior) albiora reddit, dicendum est. Laudemus igitur dominum, qui quo est tribulationis longior & laboriosior nox, eo spiritualem rorem candidiorem efficit, & puriorem. Maius enim est eo meritum, quo fuerit dolor pro Christo acerbior, vt beati merito dicendi sint. qui pro eo multa passi sunt sic enim maiora in cœlo premia meruerunt.

Benedicite gelu, & frigus Domino.

Quæ rigescunt frigore, si quidem animalia sunt, moueri non possunt: si vero arboris fructus, amittunt saporem. Similia patitur à peccato anima, nam & moueri ad bonum non potest,

test, & diuinarum consolationum suauitatem non percipit. Cum videris ergo, o anima mea, quempiam frigore isto rigentem, laudabis dominum, cuius nisi te ignis ardor incenderet, tu itidem rigeres. Cum tamen vides proximum tanto frigore premi, eius te misereat, ne si non compatiaris, te simile frigus itidem corripiat. Itaq; ad Dei laudes fac vt frigus excitet, & vt te dum illum subueniendo quasi calefacis, diuini amoris flammæ corripiant.

Benedicite glacies & niues Domino.

Duo sunt glaciei & niuis velut propria: alterum, quod sunt valde frigida: alterum, quod post tempestatem tranquillo iam tempore pulcherrima apparent. Simile quiddam reperire possis in peccati frigore: nam cum in id incideris, magna est tan-

tanquam oborta tempestas: at vbi humani affectus mitigati fuerint, & velut animæ tempus tranquillum redditum, Deus bone, quam est pulchrum & iucundum spectaculum, cum ea velut nix liquefit, diuinitus immisso gratiæ calore. Itaq; dicit Propheta: Si fuerint peccata vestra tanquam coccinum, velut nix dealbabuntur.

Benedicite noctes, & dies Domino.

Noctes sunt aduersitatis tempora, prosperitatis autem dies. vt enim in prosperitate splendent omnia: ita in aduersitate contenebrescunt. Quod si velis euadere, anima mea, noctis huius pericula quæ impatientia affert: tum etiam pericula diei vitare, in quæ solet ingratitudo & superbia conijcere, nullum profecto præsentius remedium inuenies, quam si iustum Iob imi-

imitatus, Domini nomen, siue quod ille dederit, seu abstulerit, semper benedicas: ita implebitur in te quod ait Propheta: Per diem non te vret sol, nec luna per noctem.

Benedicite lux & tenebræ Domino.

Cum te videris, anima mea, aliqua gratiæ vel deuotionis luce perfundi, & Deum lauda, quando idcirco dat, se laudes: & operam da, vt ea quæ recepisti maiora reddas, quo possis magis benedicere Domino: nec cessare tamen debes à laudibus Dei, si te videas in tenebris esse, & velut sensibili gratia destitutum; tum enim tanquam aurum in fornace probaris, facitq; de te Dominus periculum, sisne ei fidelis seruus, an vero se tantum laudes orationis ducedine captus. In eiusmodi itaq; tenebris posita, confir-

ma

ma fide viua orationem tuam. Et quidem si non animum in ea tribulatione despondes, nec laudes Dei intermittis, nihil est quod dubites futurum, vt de hac nocte dici possit: Nox sicut dies illuminabitur, itemq; sicut tenebræ eius, ita & lumen eius.

Benedicite fulgura.

Quæ dicimus fulgura, nisi sanctas inspirationes, quæ fulgurum more, & ea quæ tangunt corda veluti comburunt, & quocunq; accedunt timorem incutiunt? emittuntur enim à Deo, & ad cœlestia negotia tanquam Dei legati, cum animas sanctas conuocant, tum vt possint videre Deum Deorum in Sion, suauiter disponunt.

Et nubes Domino.

Nubes dicere possumus iustitiæ desideria, sic enim sancti Patriarchæ, & Pro-

& Prophetæ olim à Deo petebant: Pluant nubes iuſtum. Quoties ergo videris in te anima mea eiuſmodi nubes, id eſt, deſideria, Dominum lauda, quia ſcriptum eſt: Beati qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, quoniam ipſi ſaturabuntur.

Benedicat terra Dominum, laudet & ſuperexaltet eum in ſecula.

O quantum debet benedicere Deo puluis, & cinis, qui in fictilibus vaſis tantum theſaurum reponere dignatus ſit. Conſidera vero anima mea, duabus de cauſis præcipuè tam admirandas res in luto noſtro Dominum facere voluiſſe: altera, quo eius magnitudo, potentia atque clementia magis agnoſcerentur, adeoq; ei gratiæ infinitæ haberentur, qui vilitatem noſtram reſpicere dignatus ſit: altera, quo nos in humilita-

te conſeruaret, ne videlicet donorum ſuorum magnitudo, & multitudo extolleret. Nam & ea cauſa voluit nos terram iſtam geſtare, vt qui agnoſceremus, quam viles ſimus, non ſolum eũ benediceremus, & laudaremus ẽt, & ſuperexaltaremus in ſecula.

Benedicite montes & colles Domino.

Montes intelligamus hoc loco eos, qui perfectiouis montes aſcenderunt: de his enim ſcriptum eſt, quod beneplacitum eſt Deo habitare in eis. Laudent tamen etiam colles, id eſt, qui aſcendere deſiderant: etenim de ijs etiam ſcriptum eſt: Beati qui diſponunt aſcenſiones in cordibus ſuis. vt enim colles ſunt quaſi montes, ita qui perfectionem (vt par eſt) deſiderant, ab ea non longe abſunt.

Benedicite vniuersa germinantia in terra Domino.

Dici non poteſt, quæ & quanta creauerit Dominus in mundo hoc viſibili, ne quæ aut quanta in hominis inuiſibilem ſpiritum ſoleat infundere. Quis enim dicat ſpirituales animę flores & fructus, quæq; facit oriri in nobis Dominus, alias quidem amore eliciens, alias vero timore perterrens? aut quis tribulationum & conſolationum fructus? quis merita, quis Dei amorem admirabilem, & eam quæ animas noſtras tractat (quibus cum eſſe ſuas dicit delicias) ſapientiæ profunditatem poſſit enarrare? Quando ergo non ſufficis ſingula perſequi, anima mea, benedic (quemadmodum eſt in cantico) pro vniuerſis Domino.

Bene-

Benedicite fontes Domino, Benedicite maria, & flumina Domino.

Fontium aquas, eas intellige lachrymas, quas videndi Deum desiderium vehemens solet exprimere: de quo ait Propheta: Quemadmodum desiderat Ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Maris verò amaras aquas, eas dicere possumus, quas contritio, & de peccatis dolor solet excutere, iuxta illud Psalmi: Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, & illud Iob: Loquar in amaritudine animæ meæ. Deniq; fluminum aquæ Apostoli sunt, & item sancti reliqui, de quibus scriptum est: Eleuauerunt flumina vocem suam: quorum exempla imitandi, aut conuersatione, & societate fruendi, cùm nos desiderium vehemens accendit, tum verò tertij generis lachrymas effundimus.

Benedicite Cete, & omnia quæ mouentur in aquis Domino.

Admirabile quidem eſt ſpectaculum, cum piſces & cete in mari moueri conſpiciuntur, ſed non minus eſt admirandum, ſi quis ea quæ in contemplationis aquis mouentur aſpiciat. Hic enim non ſolum malum deſerendi, bonumq; proſequendi, atque eiuſmodi alia vota multa conſpicias: ſed & Charitatis vehementia quædam deſideria, quibus nec immania cete conferri poſſint. Ijs impulſus Moyſes dicebat: aut dimitte illis, aut dele me de libro vitæ. Optabat etiam Apoſtolus anathema eſſe pro fratribus ſuis ſecundum carnem: & alibi: Quis nos, inquit, ſeparabit à charitate Dei? tribulatio an gladius? an mors? Lauda ergo, anima mea, Dominum pro his quæ mouentur in aquis iſtis, id

eſt,

eſt, pro amoris affectibus, quos Spiritus ſanctus tanquam in aquis deuotionis in nobis excitat.

Benedicite omnes volucres cęli Domino.

Admirabilis quidem eſt auium tam varia multitudo, tantaq; varietas: ſed non ſunt minus admirabiles conſiderationes illę virtutum Dei, quę auium more ſolent in contemplatione in cęlum aſcendere: vtq; itineris ſui nullum aues veſtigium derelinquunt: ita plerumq; accidere ſolet ijs, qui in contemplatione poſiti in ſublime tolluntur. Fiunt enim adeò extra ſe ſpiritus virtute, & conſiderationis bonitatis Dei, ſapientiæ, potentiæ, atque clementiæ dulcedine in altum ſublatæ, vt nullum videantur itineris ſui veſtigium reliquiſſe: O quantum debent ij benedicere Domino, qui cum

in carne ſint, perinde agunt ac ſi Angeli eſſent! Benedicant ergo aues cœli Domino, quas nihil dubium eſt in cœlum eſſe admittendas, quando in ſe habent eum inhabitantem ſpiritum, eumq; columbina ſimplicitate referunt, qui in ſpecie columbæ aliquando voluit hominibus apparere.

Benedicite omnes beſtiæ & pecora Domino.

Duo beſtiarum genera intelligimus in hoc verſu. fit enim hic mentio domeſticarum & ferarum: domeſticas intellige carnis noſtræ paſſiones, inimici enim hominis domeſticis eius? feras autem reliquos hominis hoſtes, mundum nimirum atque dæmonem. Quoties ergo ſe anima ab his videt diuina gratia liberatam, toties benedicat Dominum: eoq; vehementius laudet, quo ſe ab his ſæpius malè

tra-

tractatam esse meminit. Ne vero iterum in eorum manus incidat, præsentissimum putet esse remedium, assiduam orationem: hac enim & debiles redduntur hostes, & nos efficimur fortiores: in hoc item ex consideratione peccatorum nostrorum, quæ bestiæ meritò dici possunt, magnus solet & amoris Dei, & diuinarum laudum fructus percipi ab his, quibus cum diligant Deum, omnia cooperantur in bonum. Lauda itaq; anima mea Dominum, qui te ab his bestijs sua misericordia eripuit, & dic cum Propheta: Anima mea sicut passer erepta est de laqueo venantium, benedictus Dominus qui non dedit me in captionem dentibus eorum.

Benedicite filij hominum Domino.

Vbi ventum est ad creaturarum finem, admonentur filij hominum benedicere Domino, quandoquidem ea causa, & creaturæ supradictæ creatæ sunt, & quæ per illas superius significari diximus, sunt hominibus à Deo spiritualia dona infusa, vt laudet his dominum: quippe qui vt eius gratia reliqua facta sunt, ita est ad Dei laudes cantandas creatus. Vnde in Psal. non petit ab homine Deus nec vitulos, nec hircos, sed laudis potius sacrificium. O filij hominum vsquequo graui corde! cur non aduertitis ea causa creaturas omnes vobis esse à Deo datas, vt ipsum laudaretis? nec pro tanto beneficio aliud à vobis postulari, quam id quod est adeo per se dulce, vt & eo se angeli magnope-

re

re oblectent, & sancti sibi gloriosum ducant? Benedicite filij hominum Domino, nec committatis, vt vos à Creatore abducant; id potius videte, quemadmodum creaturæ reliquæ à conditione sua Deo semper sunt obsecutæ. Cur igitur solus homo ingratus sit? & qui tanta est dignitate, vt dictum sit de hominibus à Deo: Dij estis: se sinat in hac parte à creaturis reliquis superari?

Benedic Israel Dominum, lauda & superexalta eum in secula.

Israelis nomine intelligitur, qui Deum videt: vident autem Deum, qui mundo sunt corde, sicut scriptum est: Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: & quidem hi eo magis debent Deum laudare, quo ab illo maiora beneficia receperunt: tantoque diuinum nomen maiori studio

sanctificare, quanto sunt ab eo puriores sanctioresue effecti. Quod nisi ita faciant, timere debent, vt à quibus sit exactè talenti ratio exigenda.

Benedicite sacerdotes Domini Domino.

Sacerdotum munus est, Deo sacrificia offerre: qui ergo in se sentiunt eiusmodi desideria, vt se non putent satisfacere, si se ipsi Deo offerant, nisi etiam alios huc adducant: idq; ponunt in maximo Dei beneficio, si aliorum saluti possunt consulere: Benedicant Domino pro tanto munere, atque in eo perseuerent. sunt enim tanquam angeli, qui in conspectu Dei incensum adolent, fragrantemq; sacrificiorum odorem in cœlum vsque magno sanctorum gaudio emittunt.

Benedicite serui Domini Domino.

Quo intelligatur quanta obligatione teneantur benedicere Domino serui eius, legatur quod ait Propheta: Ecce nunc benedicite Domino omnes serui Domini, qui statis in domo domini: & quidem magnam pijs affert consolationem, non solum mansio in domo domini, sed & cogitatio, etiam eo aliquando tandem perueniendi, sicut scriptum est: Quam dilecta tabernacula tua Domine, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini: & alibi: Elegi, inquit idem Psalmista, abiectus esse in domo Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Bene-

Benedicite Spiritus, & animæ iustorum Domino, benedicite sancti & humiles corde Domino.

In sapientiæ libro scriptum est: Iustorum animæ in manu Dei sunt: debent ergo iusti benedicere Domino, cuius pretiosi sanguinis merito iustificati sunt, atque itidem facere debent Sancti & humiles. Nam Deus humilibus dat gratiam, superbis autem resistit: nec horum ei laudes gratæ sunt, sicut scriptum est: Non est speciosa laus in ore peccatoris: dicitur etiam huic in Psalmo: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Benedicant itaque iusti Domino, rectos enim decet collaudatio.

Bene

Benedicite Anania, Azaria, & Misael Dominum, laudate, & superexaltate eum in secula.

Si consideres, ò anima mea, visibiles creaturas, benedices tu quidem Domino: inuisibilia enim & æterna per visibilia cognoscuntur. Nec vero minus, si consideres quid in te spiritualiter, quomodo, & quando operetur Deus, laudabis eum, & superexaltabis in sæcula: idque puritate, fide, & charitate ea, qua benedixerunt Domino tres isti pueri, qui nec minas timentes, nec ignis vim, Dei laudes (vt par erat) facile rebus cæteris antepoſuerunt.

Bene-

Benedicamus Patrem, & Filium cum sancto Spiritu, laudemus, & superexaltemus eum in secula.

Benedictus es Domine in firmamento cœli, laudabilis, & gloriosus, & superexaltatus in secula.

Tu enim es Deus noster, summisq; laudibus dignus, qui creasti propter hominem cœlum, & terram: vtq; hominem Deum faceres, homo fieri dignatus es: cui debetur gloria, & honor in secula seculorum, Amen.

FINIS.

Imprimatur.

Petrus Antonius Ghibertus Vic. Gener.

Ioannes Longus Canonicus, & Curiæ Archiepiscopalis Theologus deputatus vidit, & reg. fol. 17.

ANima Christi sanctifica mè, corpus Christi salua me, sanguis Christi inebria me, aqua lateris Christi laua me, passio Christi conforta me, ò bone Iesu exaudi me, intra tua vulnera absconde me: ne permittas me separari à te, ab hoste maligno defende me, in hora mortis meæ voca me, & iube me venire ad te, vt cum Sanctis tuis laudem te in sæcula sæculorum. Amen.

